

Jaargang 24, nr. 2. Juni 2009

van wirs

Driemaandelijks tijdschrift van heemkundekring 'Amalia van Solms', Baarle-Hertog-Nassau

kaante

Colofon

Heemkundekring 'Amalia van Solms' houdt zich actief bezig met het erfgoed van onze gemeenten. Dit om de kennis ervan te vergroten, het waardevolle te behouden en te beschermen en de verzamelde gegevens voor iedereen beschikbaar te stellen. De kring verzamelt hiertoe informatie over velerlei onderwerpen uit het heden en verleden van Baarle, Castelré, Ulicoten en Zondereigen.

Overname van artikelen of gedeelten ervan is toegestaan mits bronvermelding.

Losse nummers van Van Wirskaante zijn te verkrijgen voor € 2,50 per stuk.

Openingstijden van het Heemhuis, Kerkstraat 4, 2387 Baarle-Hertog:

- Elke woensdagavond van 19.30 tot 21.30 uur
- Elke eerste zondag van de maand van 10.30 tot 13.30 uur

Contact:

Voorzitter Ad Jacobs, Willem Alexanderstraat 56, 5111 AC Baarle-Nassau (013 5078258)

Vice-voorzitter Antoon van Tuijl, Oranjelaan 24, 5111 XK Baarle-Nassau (013-5078631)
Secretaris André Moors, Hertogenstraat 14, 5111 AR Baarle-Nassau (013 5079556)

Internet:

www.amaliavansolms.org

E-mail:

info@amaliavansolms.org

Bankrelaties:

- Rabobank
De Zuidelijke Baronie
rekening 10.38.94.969
- KBC Baarle-Hertog
rekening 733-3023880-32

Inhoud

66 Voorwoord

68 Aon de praot mee.....
Frans Smeulders (37)

Niet meer kunnen praten en toch nog heel veel te vertellen

83 Archeologie
in Zondereigen (8)

De bakermat van Zondereigen bevindt zich op het gehucht Ginhoven, een heel oude nederzetting.

87 Verkwikken, verjongen,
vernieuwenvia voeding

Sla betekent
lente op je bord

91 In Memoriam

92 Geweldig aanbod!

De directie van de Koninklijke Drukkerij Em. de Jong heeft voor onze leden een aangename verrassing in petto

Redactie

André Moors

Piet van der Flaes

Antoon van Tuijl

Herman Janssen

Jaargang 24, nr. 2. Juni 2009

van wirs

Driemaandelijks tijdschrift van heemkundekring 'Amalia van Solms', Baarle-Hertog-Nassau

kaante

93 Oude gebruiksvoorwerpen

Waarvoor gebruikte men vroeger die gereedschappen e.d. toch? Marcel, Tiest en Gust weten het antwoord

95 Vredesdagen

101 Vredeswandering

106 Stroper van beroep

Piet v.d. Flaes vertelt over Sus van Besouw

108 Nieuwe leden

109 Schoolgaan tussen wil en wet

110 Eekhoorns vangen en pèerkes pikken

112 Baaijenshof (5)

116 Merkwaardigheden (57)

118 Paarden en paardenvrienden

119 Arme Amalia (64)

120 Activiteitenkalender 2009

Voorwoord

Op dinsdag 17 maart jl. hebben wij onze 33e Algemene Ledenvergadering gehouden in een goed gevulde aula van het Cultureel Centrum in Baarle-Nassau.

In mijn openingswoord heb ik wederom stilgestaan bij de geweldige ledengroei van onze vereniging. Bijna 300 nieuwe leden afgelopen jaar. Mede op basis van deze ontwikkeling hebben wij vorig jaar aangegeven dat wij het bestuur met twee leden wilden uitbreiden. Sandra Verhoeven-de Jong en Jef van Tilburg gaan ons bestuur versterken. Wij zijn hiermee zeer content, want het zoeken van nieuwe bestuurders is een hele opgave. Als welkomstgeschenk in ons bestuur kregen ze van onze vice-voorzitter ieder een sleutel van het heemhuis aangeboden. Sandra en Jef, namens de gehele vereniging welkom in ons bestuur.

Buiten de twee nieuwe bestuursleden waren er natuurlijk drie bestuursleden aftredend. Dit waren ondergetekende als voorzitter, Ineke van Strijp en Herman Jansen. Zij stelden zich herkiesbaar en werden bij acclamatie herkozen als voorzitter en als bestuursleden. Ook zij zetten zich de komende drie jaren met de andere bestuursleden weer in voor Amalia.

Het financiële verslag van 2008 toonde een klein overschot op onze exploitatierekening. Ook voor dit jaar heeft het bestuur een klein plusje begroot. Deze positieve resultaten kunnen wij enkel behalen door tijdige betaling van de contributie door de leden, door de bijdragen van onze sponsors en natuurlijk door zelfwerkzaamheid binnen de vereniging. De verkoop van onze heemkalender is daar een goed voorbeeld van. Deze verkoop leverde ook vorig jaar een behoorlijke bijdrage op.

Na een vlotte vergadering werd deze avond afgesloten met een echte Brabantse troubadour, namelijk Noud Bongers. Hij kondigde zijn liedjes aan in zijn sappig (Oost)Brabants en vertelde daarbij aardige anekdotes. Zijn liedjes gingen over herkenbare onderwerpen, zoals over het hondje 'Kliko', 'gemengde grond' en 'achterom is het kermis'. Kortom, een zeer toepasselijk optreden ter afsluiting van een nuttige en aangename avond.

Ons gevarieerd activiteitenprogramma draagt duidelijk bij aan de aanwas van leden. Met ons activiteitenprogramma proberen wij zoveel mogelijk rekening te houden met de wensen van onze leden. Als wij naar het verlangijstje van onze leden kijken, dan staan daar de volgende wensen op: wandelingen, heemreis, fietstochten, lokale heemdag en een verzorgde periodiek. Voor dit laatste zorgt onze redactieraad en de andere

Het bestuur van onze vereniging

zaken kom je in de loop van het jaar tegen. Onze heemreis zit er aan te komen.

Een aantal van onze werkgroepen pakt in de zomermaanden hun activiteiten weer op. Andere werkgroepen zijn gedurende het gehele jaar bezig en weer andere richten zich op speciale projecten. Een van deze speciale projecten is het leerproject gekoppeld aan het vredesmonument de dodendraad. Vorig jaar is de dodendraad gerealiseerd en dit jaar is het lespakket voor kinderen van de hoogste klassen gepresenteerd. Het lespakket bestaat uit een powerpointpresentatie over de Eerste Wereldoorlog in het algemeen en over de situatie ter plaatse in het bijzonder. Op deze wijze krijgt de schooljeugd een goed beeld wat zich hier toen heeft afgespeeld.

Een ander project is het boek over het onderwijs in Baarle. Bij de officiële

opening van de nieuwe Brede School wordt het gepresenteerd. Een boek vol met informatie over de geschiedenis van het onderwijs in Baarle met natuurlijk veel typisch 'Baolse' aangelegenheden. Een boek dat niet in uw boekenkast mag ontbreken. Onze secretaris is met zijn zoon heel druk bezig met het verzamelen van fotomateriaal en wetenswaardigheden voor het straatnaamboek. Dat boek zal volgend jaar boven de doopvont worden gehouden.

Wil je meewerken in een werkgroep dan kun je je aanmelden bij Jan Willekens. Hij is onze werkgroepcoördinator en kan u alle gewenste informatie verstrekken.

In 2006 is het boek 'Ons Baarle, een bijzonder dorp' in het heemhuis gepresenteerd. Een prachtig boek dat de geschiedenis van Baarle vertelt in veertien hoofdstukken. Geschreven door 'meester'

Henricus Joosen en geredigeerd door Nicole Ragas-Joosen en Ed Ragas. Van deze boeken is nog een klein aantal beschikbaar. Onze sponsor, de directie van Koninklijke Drukkerij Ern. de Jong BV, stelt deze laatste boeken tegen een zeer speciale prijs beschikbaar aan de leden van onze vereniging. Hebt u het nog niet, wees er dan snel bij. Nadere informatie over het boek en het unieke aanbod vindt u verderop in deze Van Wirskaante.

Op dit moment zijn de meivakanties aan de gang. Het is prachtig weer en ik hoop natuurlijk ook op mooi weer tijdens de zomervakantie. Trekt u er op uit of blijft u in ons eigen heem, van mijn kant allemaal een prettige vakantie.

Ad Jacobs, uw voorzitter

"Pot verdieme, tju, verdoeme, verdoeme"

Aon de praot mee.....

Frans Smeulders (37)

ANDRÉ MOORS

Vooraf

Voor elke Van Wirskaante loop ik als schrijver van deze artikelenreeks mijn namenlijstje na. Mijn keuze viel deze keer op Frans Smeulders, voor velen in Baarle bekend als 'Franske dun Elektriker.' Bijna zijn hele arbeidzame leven is hij in dienst geweest van de gemeente Baarle-Hertog en was hij verantwoordelijk voor het elektriciteitsnet, zowel bovengronds als later, ondergronds. Bovendien is hij al vele jaren een liefhebber van wapens (met vergunning), hield hij van de jacht en was actief bij de brandweer van Baarle-Hertog. Voorwaar een man die interessante en wetenswaardige dingen zou kunnen vertellen.

Frans Smeulders met zijn eeuwige glimlach

Op een avond bel ik bij Frans en zijn vrouw Lydie aan. Ze nodigt mij uit om in hun appartement bij 'de Croon' naar boven te komen. Wel, ik doe mijn verhaal en vraag Frans of hij aan een interview wil meewerken. Dan begint hij in zijn rolstoel heftig te bewegen en spreekt verkrampd de volgende woorden:

"Pot verdieme, tju, verdoeme, verdoeme!" Het blijken woorden te zijn die Frans heel vaak uitspreekt. Maar triest genoeg, daar blijft het dan bij. Gelukkig wordt het mij niet kwalijk genomen dat ik niet wist dat Frans niet meer kan praten. Lydie legt het uit. "Onze Frans heeft enkele jaren geleden een hersenbloeding gehad en sindsdien kan hij niet meer praten. Maar gij vindt het fijn om jouw levensverhaal in Van Wirskaante te krijgen, hé Frans?" En hij straalt van oor tot oor en knikt instemmend.

Met hen maak ik de nodige afspraken. Die houden o.a. in dat Lydie een aantal zaken, die Frans in zijn leven heeft meegemaakt, op papier zal zetten. Als geen ander kent zij Frans immers. Lydie: "Bij twijfel communiceer ik altijd met Frans door hem vragen te stellen die hij kan beantwoorden door goedkeurend of afwijzend met zijn hoofd te bewegen. We gaan meewerken aan het interview, hé Frans?" En opnieuw straalt hij van oor tot oor. Beiden vinden het prima dat ik ook nog met enkele Baarlese mensen

ga praten met wie hij veel contact heeft gehad. We drinken samen nog een glaasje fris en als ik weg ga, knijpt Frans mij stevig in mijn hand, straalt weer van oor tot oor en zegt dan opnieuw de weinige, maar oh zo veelbetekenende woorden: "Pot verdieme, tju, verdoeme, verdoeme!"

Wie is Frans Smeulders

Frans werd geboren in Wuustwezel (België) op 20 oktober 1928. Hij wordt dit jaar dus 81 jaar. Frans is een zoon van Alfons Smeulders en Maria Van de Cloodt. Ook zijn beide ouders zijn afkomstig van Wuustwezel. In het gezin waarin Frans opgroeide, was hij het derde kind van de zeven en de eerste jongen. Na hem werden nog vier jongens geboren. Van die vier overleden er helaas twee op jonge leeftijd. Frans trouwde met zijn vrouw Lydie Van Hal op 25 oktober 1952. Lydie werd geboren in Hoogstraten op 15 december 1929. Zij is een dochter van Karel Van Hal, geboren in Beerse (België) en Maria Geerts, eveneens geboren in Beerse. De moeder van Lydie is 101 jaar oud geworden. Volgens Lydie is dat toen in Wuustwezel volop gevierd. Frans en Lydie kregen twee kinderen. De oudste is Alfons, geboren op 1 september 1953. Alfons trouwde in september 1978 met Ria Kerremans. Zij

De ouders van Frans vieren hun gouden bruiloft

kregen twee kinderen, Frank (29) en Geert (27). Carl werd geboren op 25 februari 1955. Hij is ongehuwd en woont in een appartement in de Uitbreidingsstraat.

De moeder van Lydie zag er op haar 100^e verjaardag nog goed uit (overleed toen ze 101 was)

In heel Baarle is Frans bekend als 'Franske dun Elektriker.' Hij was in dienst van de gemeente Baarle-Hertog als gemeente-elektricien vanaf zijn aanstelling op 1 januari 1951 tot aan zijn pensionering in 1991. Hij stond heel zijn loopbaan 24 uur per dag klaar om klussen te klaren en stroomstoringen op te lossen.

De jeugtherinneringen van Frans

Lydie leest voor uit haar aantekeningen en licht haar verhaal, waar nodig, met zichtbare instemming van Frans toe. "Frans zijn vader werkte aan de gemeente in Wuustwezel. Voor hij naar zijn werk ging en als hij 's avonds weer thuis kwam, verzorgde hij bij de secretaris de bloemenkasten en de druiven die in de serre stonden. Als oudste jongen moest Frans na school mee gaan helpen. Daar is

Frans en Lydie met hun zoon Alfons komen in 1955 terug van de kermis

Carl (l) en Alfons (r), de twee zonen in 1956

Frans (r) met zijn broertje Leon (l) in 1937 thuis in Wuustwezel

zijn grote liefde voor en kennis van bloemen vandaan gekomen. Frans heeft zelf ook altijd veel bloemen gehad. Hij volgde de gemeenteschool van Wuustwezel. Daarna ging hij op leercontract werken als gemeente-electricier in Wuustwezel. In zijn vrije tijd was Frans altijd bezig met de jeugdbeweging. De Jonge Katholieke Jeugd (J.K.J.) van de arbeidersjeugd. Hij woonde veel vergaderingen bij, organiseerde bosspelen en Sinterklaasfeesten voor de kinderen. Sinterklaas kwam in die tijd thuis bij de kleine kinderen. Maanden van tevoren maakte Frans samen met anderen van de J.K.J. speelgoed. Lekkernijen werden bij de plaatselijke winkels opgehaald. Op een gegeven moment reed Sinterklaas en zijn gevolg een greppel in. De mijter van de Sint schoof helemaal over zijn oren. De Sint was wel lichtjes gekwetst, maar liet zich niet kennen. Alles ging gewoon door. Met zijn kameraden ging Frans met de kermis in Wuustwezel van de ene crêmerie naar de andere. Hij vond namelijk ijs héél lekker. Pas toen we in Baarle woonden, heeft hij zijn eerste pint en een citroentje met suiker gedronken," aldus Lydie.

Verkeringstijd

Op een gegeven moment had Frans een oogje op Lydie gekregen. Dat was volgens haar in die tijd helemaal anders dan nu. "Eventjes wat samen buurten en dan gingen Frans en ik weer terug naar ons eigen huis bij onze ouders. Ik werkte in mijn jonge jaren op kantoor bij notaris Van Olmen in Brecht. Frans en ik kenden elkaar van de jeugdbeweging. We zaten beiden in de leiding. Nee, nee, het was niet gemengd! Met Hemelvaart

Het verliefde koppeltje Frans en Lydie in de botsauto in 1950

gingen we ieder jaar in Antwerpen naar Rerum Nevarum. Dat was een feest voor de arbeiders. Met de tram gingen we daar dan naar toe. De jongens zaten apart in een coupé en de meisjes ook. Ik zag onze Frans graag. Hij was een knappe gast. Ik dacht dikwijls, ik, zo'n doodgevoel meisje, dat ik hem nog kan krijgen ook! Op een gegeven moment kwam de pastoor bij ons thuis aan de deur. Hij zei mij dat ik geen contact meer moest hebben met Frans. Want, zei hij, we hebben hoge verwachtingen van Frans als leidinggevende bij de jeugdbeweging. Nou, wij trokken ons daar niets van aan natuurlijk. Tijdens onze verkeringstijd moest Frans in militaire dienst. Ook in zijn soldatentijd zorgde Frans voor zijn medesoldaten. Hij was daar helper bij de MILAC, een veren-

Frans in werkkleding in het leger in 1948

Lydie en Frans tijdens hun trouwdag op 25 oktober 1952

ging die zorgde voor de soldaten die geen contact meer hadden met thuis. Hij zorgde er dan voor dat die soldaten brieven kregen van inwoners uit hun dorp. Een hele organisatie was dat. Na de soldatentijd werd onze liefde seri-euzer en moest er voor een vaste kostwinning gezorgd worden. Frans had ondertussen nog avondlessen gevolgd in Antwerpen en zo zijn diploma voor elektriciens behaald. Alles bij elkaar hebben we vier jaar verkering gehad. We hadden het goed samen. Uiteindelijk zijn we op 25 oktober 1952 getrouwd."

De gemeenteraad van Baarle-Hertog kiest voor Frans

Zo'n anderhalf jaar vóór Frans en Lydie trouwden, werd er door de gemeente Baarle-Hertog een examen uitgeschreven voor elektriciens. Frans schreef zich in. Van gemeentesecretaris Jan Vervoort kreeg ik een kopie van het uittreksel uit de notulen van de gemeenteraadsvergadering van 28 november 1950. Aan die raadsvergadering namen deel burgemeester J. Loots, schepenen A. Leestmans en A. Olieslagers en de raadsleden J. Bax, J. Verhoeven, J. Van Beek, J. Viskens, A. Jaspers en tot slot secretaris J. Van Haeren. Volgens dat raadsverslag waren er drie kandidaten. In het raadsverslag staat dat Frans op de bekwaamheidsproef 77 punten behaalde op 100. Aan het slot van de beraadslaging wordt er overgegaan tot een geheime stemming. Op Frans worden zeven geldige stemmen uitgebracht op acht.

Het raadsbesluit luidt als volgt: "De heer Smeulders Frans, die door de ingediende stukken bewijst dat hij aan alle gestelde voorwaar-

Frans en Lydie op hun motor achter hun huis in de Klokkenstraat in 1953

den voldoet, wordt benoemd tot gemeente-elektricien ten vasten titel der gemeente Baarle-Hertog. Hij zal definitief in dienst treden vanaf de goedkeuring en benoeming door de Bestendige Deputatie (1 januari 1951)."

Na zijn aanstelling gaat Frans wonen in de Klokkenstraat in Baarle-Hertog. Later, als ze getrouwd zijn, huren ze daar een huis. Lydie: "Op 24 februari 1955 kochten wij grond naast de garage van Dorus Adriaensen. De straat heet tegenwoordig Uitbreidingsstraat. Vroeger noemde men dat de Akkers. De oude zandweg liep naar het voetbalplein van Dosko. We bouwden er vol trots ons eigen huis."

Werken als gemeente-elektricien

Volgens gemeentesecretaris Jan Vervoort was binnen het toenmalig Belgische systeem de gemeente verantwoordelijk voor het aanleggen en onderhouden van het laagspanningsnet, het leveren van stroom bij de mensen en het innen van de stroomrekeningen. Jan: "De gemeente kocht hoogspanningsstroom aan. In cabines werd die getransformeerd naar 130 volt, later naar 220 volt. Het elektriciteitsbedrijf was een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. Eind 80-er, begin 90-er jaren is de gemeente gestopt met het eigen bedrijf en is overgegaan naar

Frans is in 1946 als jonge elektricien op de fiets naar het werk in Wuustwezel

Frans in 1962 aan het werk in een elektriciteitspaal in Baarle

Iveka. We kregen toen aandelen. De gemeente had voor het toenmalige elektriciteitsbedrijf één werknemer in dienst en dat was Frans. Hij was fier op zijn werk. Bepaalde zelf de prioriteiten. De lamp draaide altijd. Hoe iets gemaakt moest worden? Pragmatisch ingesteld als Frans was, vond hij dat niet zo belangrijk. De stroom lag er vooral bij storm vaak uit. Frans had altijd een pieper bij zich. Stond zeven dagen gedurende vierentwintig uur per dag klaar. Frans en Lydie hadden een zomerhuisje in Dornburg. Als hij daar bij zijn vrouw was en de pieper ging af, kwam Frans meteen terug. Hij droeg speciale schoenen om voor houvast te zorgen bij het klimmen in de betonnen palen. Bij het klimmen in houten palen had hij beugels om zijn schoenen en een leren band om zijn lijf en de paal. Zo trok hij zich omhoog en daalde weer af."

Met Harrie Pellis heeft Frans meer dan dertig jaar samengewerkt. Harrie deed de administratie op het gemeentehuis van Baarle-Hertog. Harrie: "Mijn grootvader Piet Pellis wakte in de twintiger jaren stroom op met een generator en leverde dan die stroom aan un aantal huishoudens. Om tien uur 's avonds knipperde in die tijd het licht un paar keer. Even later zorgde mijn grootvader er dan veur dat bij iedereen het licht uit ging. In de beginperiode met Frans waren we maar mee zun vieren op ut gemeentehuis.

Secretaris Van Haeren, voorwerker Fons Bierings, veldwachter Jef Marcelis, Frans en ik. Frans hai zun werkplaots in un ruimte op de begane grond van het toenmalige gemeentehuis. Frans nam ook bij de inwoners de meterstanden op en ging bij hen om de drie

Frans (l), Fons v.d. Broek uit Zondereigen (m) en Fons Bierings (r) als Fons in 1960 met pensioen gaat

maonden de stroomrekening innen. Soms moesten we wel eens wochten op ons salaris. We moesten dan wochten tot Frans het geïncasseerde geld meebracht."

Zoals eerder vermeld, Frans was 24 uur per dag paraat als gemeenteelektricien. Lydie: "Het was een keer zelfs zo dat Frans met Kerstmis met een gebroken been zat. Er was stroompanne in de Parallelweg die Frans toch is gaan maken. Er was namelijk geen vervanger. Maar dat was altijd zo. De verwarming op school was bijna wekelijks kapot. Gewoonlijk op zaterdagavond ging hij daar dan alles proper maken. En stinken naar de mazoet dat hij dan deed! Ik kon daar niet tegen als hij weer thuis kwam. Wat een verschrikkelijke geur! In het begin deed Frans zijn werk op de fiets. Later met een motor met zijspan en weer later met een lelijk

eendje. De benzine voor zijn werk moest hij allemaal zelf betalen. "Maar ja, gemak went." Na de oorlog heeft Frans volgens Lydie alle kabels van de elektriciteit onder de grond gebracht. "Maar voor ik het vergeet, Frans heeft samen met anderen nog een bijzondere taak verricht. De dode mensen die hier aan de kerk begraven waren, kregen een andere rustplaats op het nieuwe kerkhof aan de Molensstraat. In alle vroegte werden de stoffelijke resten in kistjes op een duwkar naar het nieuwe kerkhof gebracht," aldus Lydie.

Zijn jachtvriend Remie Bruurs noemt Frans 'unne plantrekker.' "Frans zat nergens gin klote mee in! Op zun werk was hij ook eigen baos. Maar Frans was wel unne vakman. Unne goeie elektricien en unne snelle werker," aldus Remie. Oud-burgemeester Fons Cornelis-

sen zegt van Frans dat hij ervaren en deskundig was. Hij was volgens hem gezellig, een harde werker en een chauvinist. Fons: "De hoogspanning kwam de geminte binnen vanaf Merksplas via de Electrieke Baan. Op de Tommel, tussen Karel Dirven en de familie Schoenmakers-Dirven stond de stroomcabine. Heel Baarle-Hertog stond in de beginjaoren vol mee paalen waaraan de stroomdraden hingen. Frans mokte lange daogen. Keek niet op un uur. Hij was gerust in zun werk. Als hij gin of onvoldoende materiaal bij zich had, herstelde hij de panne op zijn manier. Frans was ook un man die niet zo veul hield van veranderingen of vernieuwingen." Volgens zijn vriend Ad Haneveer was Frans in zijn werk erg gedreven. Hij wilde resultaat zien. "Met beperkte middelen en dus soms mee kunst en vliegwerk moest Frans de stroomvoorziening in stand houwen. Hij was creatief in ut oplossen van mankementen. Hij nam volgens mij ook wel risico's.

Een schakelbord zoals dat in de 50-er jaren in iedere woning van Baarle-Hertog hing

Brandweerkorps van Baarle-Hertog en Zondereigen ±1970. Frans 1^e rij uiterst rechts

Hij had ut idee dat hum nooit iets zou overkomen."

Lydie: "Op de Turnhoutseweg, tegenover Sjat Vermeeren, daar waar nu Don Quichot zit, heeft Frans nog eens heel veel geluk gehad. De mannen van de hoogspanning hadden in de cabien gewerkt. Op die fatale middag hadden ze per abuis de verkeerde stroom afgezet. In ieder geval niet die van de Turnhoutseweg. Frans klom daarna in een paal om daar boven aan de stroom te werken. Meteen bleef Frans als een magneet aan de stroomdraad hangen. Hij kon niet meer van de stroomdraad los komen waarop een spanning stond van 220 volt. Als een gek is toen Fons Bierings, die ook in dienst was van de gemeente Baarle-Hertog, aan de slag gegaan om alle hendels in de cabien uit te schakelen. Toen dat gebeurd was kon Frans pas los komen. Toen hij terug op de grond was, kreeg hij een inzinking. Was helemaal verkrampt. Spieren in zijn rug en armen waren gescheurd. Hij had ook overal brandwonden. Frans

is toen niet naar het ziekenhuis gegaan. Dat is eigenlijk te gek voor woorden. Hij vond namelijk dat hij op post moest blijven. Er was immers geen vervanger. Nadat hij drie dagen zo min mogelijk had gedaan, is hij weer stillekes aan het werk gegaan. Vanwege dat accident moet hij iedere maand, tot op de dag van vandaag, een inspuiting hebben. Frans heeft heel vaak gezegd, Fons Bierings heeft mijn leven gered."

Lid van het brandweerkorps

Omdat Frans actief was als gemeente-elektricien, was hij ook verplicht om deel uit te maken van het brandweerkorps van Baarle-Hertog. Lydie: "Frans was altijd, maar dan ook altijd van de partij. Hij bluste mee branden, deed mee aan oefeningen en was van de partij als er wedstrijden georganiseerd werden. Het verzorgen van de slangen hoorde ook bij het werk van Frans. Na een brand of oefening hing hij ze terug te drogen. Als ze droog waren, rolde hij die weer op en bracht ze op hun plaats."

Ad Haneveer: "Frans was un heel fanatieke brandweerman. Hij kos jongere spuitgasten heel goed motiveren. Hij leerde ons om mee de beperkte middelen die we han, un zo maximaal mogelijk resultaat te behalen. Na un oefening of brand wier ut saomenzijn afgesloten mee un paor pinten. Frans kwam gere in ut café waar nou ut restaurant 'de Twee Leeuwen' zit. Cafébaas

Frans (m) helpt mee met het bestrijden van een brand in de garage van Dorus Adriaensen (in de Uitbreidingsstraat waar nu de Fortisbank is gevestigd)

was er toen 'Rooie Toon'. We han nog eens een brandweeroefening daor waar nou café 'de Tourmalet' is. We gingen unne pint drinken toen nog niet alles opgeruimd was. Toen Frans wir buiten kwam, zag hij da de standpijp (aansluiting voor de waterleiding) was gepikt. En het was Frans zijn verantwoordelijkheid om te zorgen veur ut materiaal. Binnen un week was hij er achter gekomen wie de pijp hai gepikt. Want Frans kwam overal, hoorde alles en wies alles."

Jagen en andere hobby's

Rommelmarkten afstruinen was volgens Lydie ook een grote hobby van Frans. Hij deed dat altijd samen met de moeder van Karel Kerremans. Frans is altijd een grote liefhebber geweest van de jacht. Volgens Lydie heeft hij dat geërfd van zijn vader en grootvader. "Onze Fon heeft dat ook geërfd. Onze Carl daarentegen is eerder tegen de jacht. Frans was ook bij de

schuttersvereniging. Bij Neel van Loon bij de flobertclub en voor de luchtbuks bij Toon van de Lindeloof in de Stationsstraat. Frans

nam in zowel Holland als België deel aan schietwedstrijden. En hij kon héél goed schieten. Zo werd hij Koning in Hoogstraten met de

De vader van Frans (staande 1e links) en opa (staande 3e links) zijn in 1930 drijvers bij een jacht met rijke Antwerpenaren

De schuttersvereniging in april 1963 in de Stationsstraat. U herkent ongetwijfeld onze dorpsgenoten (Frans 3e van rechts)

Frans eind 90-er jaren in Hoogstraten als schutter getooid met de gouden haan

gezee. Frans hai ook unne goeie jachthond. We schoten veul. We kwamen altij thuis mee un paar konijnen en hazen, duiven en unne fazant. Buiten ut jachtseizoen mocht er alleen maar geschoten worden op bosduiven en konijnen. Hij hee op unne dag wel honderd bosduiven naor beneden geschoten. Bij ut voetbalplein van Gloria han we nog eens vergunning gehad om te liechtbakken. We hebben toen zeker honderd konijnen opgeruimd. Liechtbakken gaot ut best bij slecht weer. Dan zijn de konijnen bang van de wënd die deur de bomen waait."

In 1963 is Frans deelnemer aan een voetbaltoernooi van de brandweer op het oude DOSKO-veld achter Den Bonten Os

flobert. Met enkele ploeggenoten werd hij kampioen van Nederland bij de open kampioenschappen luchtbuks." Volgens Remie Bruurs van de Alphenseweg, jarenlang zijn jachtvriend, was Frans een uitstekend jager. Had goede ogen. Remie: "We jaogden veul op de Huisvennen en Boschoven en aon de Hoogstratensebaan, de Buck zo

Ad Haneveer is al wel vijftig jaar bevriend met Frans. Ad: "Als electricier kwam ik Frans overal tegen. En ut klikte. Frans sjachelde in allerlei materiaolen en machines. We han allebei passie veur ouwe spullen. Op un gegeven moment hai Frans een houtbewerkingmachine op de kop getikt. Hij vroeg mij toen, is da niks voor jou? Vanaf toen groeide onze vriendschap.

Ge kost aon Frans alles vraogen. Hadde hulp nodig? Hij was er. Hadde spullen nodig? Hij hai ze. Frans was in men ogen unne echte nationalist. Op en top Belg. Hij verloochende da niet. Kwam er veur uit en kos er uren over praoten. Hij was trots om Belg te zen. As ie de Belgische vlag droeg,

Frans (r) in 1961 na een jacht in de Ardennen. Links een boswachter, midden zoon Alfons

dan was ie fier. Saomenwerken mee de Hollandse gemeente vond ie dan ook wél eens moeilijk. De oudstrijders in Baol waren lange tijd unne groep. Omdat er steeds meer weg vielen, richtte Frans de club 'Vrienden van de Oudstrijders' mee op. Cor Valgaeren was daar ook bij betrokken. Ieder jaar liep Frans tijdens de dodenherdenking mee de Belgische vlag voorop."

Zwaar auto-ongeluk van zoon Carl

Als zoon Carl achttien jaar is, krijgt hij nabij landgoed Schaluinen op de Turnhouseweg een zwaar auto-ongeval. Lydie: "Het was die bewuste nacht ontzettend mistig. Je zag geen hand voor de ogen. Mark Van Haeren, de vriend van onze Carl, zat achter het stuur en knalde op een boom. Gelukkig vielen de kwetsuren voor Mark mee. Onze Carl liep onder andere verscheidene schedelbreuken op. Een half

jaar lang lag hij in het ziekenhuis. Weken lang lag hij in coma. Deze miserie is voor de familie zwaar te verwerken geweest. Het was een echt moeilijke tijd."

In den bak

"Vlak voor Carl het auto-ongeluk kreeg, hadden we een wapenwinkeltje opgestart. Want wij konden wel een paar extra francen gebruiken. Het loon van Frans bij de gemeente was namelijk niet zo groot. Natuurlijk had hij voor die wapenhandel een vergunning. Maar toch ging het op een gegeven moment fout. We kregen moeilijkheden met de wapenhandel Holland - België. Het is moeilijk om het allemaal uit te leggen. Hij werd veroordeeld voor illegaal wapenbezit. Frans is zich echter tot op de dag van vandaag van geen kwaad bewust. In zijn beleving had hij niet meer dan wat 'gehobbyd'. Maar het werd in ieder geval zo

gedraaid dat Frans vijf maanden in de gevangenis van Merksplas heeft 'gewoond'. Frans paste er goed op en bouwde er een goede naam op als elektricien. De hele elektriciteit heeft hij daar in orde gebracht. Ik heb onze Frans in het gevang verschillende keren bezocht. Toen zijn moeder ernstig ziek was, mocht hij een keer op ziekenbezoek. Naderhand is alles wel in ere hersteld maar we hebben toch een hoop ellende meegemaakt. We zijn het nog steeds niet vergeten."

Fons Cornelissen: "Frans had un vergunning voor wapenbezit. Hij haalde er gin kattenkwaad mee uit. De wapens stonden bij hem thuis in unne glazen kast. Toch wier hij veroordeeld tot ik meen vijf maanden gevangenis, wegen het ombouwen van een pistool waorge overigens niks mee kon. Toen Frans in Merksplas in het gevang zat, heb ik hem nog un brief gestuurd. Men wou hem naomelijk

Frans (l) in 1989 bij de herdenking van de gefusieerden aan het monument in de St. Jansstraat

Overhandiging en zegening van de Belgische vlag door de oud-strijders aan de schoolkinderen op 11-11-1989. Frans met de vlag en naast hem oud-burgemeester Fons Cornelissen

bij de gemeente ontslag geven, maar ik vond dat niet eerlijk. Privé-perielen koppelen aan de werk, daar moette volgens mij voorzichtig mee zijn. Wat de gemeente betreft, had hij volgens mij niks verkeerd gedaan. Zo is er vertrouwen gegroeid

tussen hem en mij." Vermeldenswaard is ook dat Frans volgens Fons ontzettend veel liefde had voor zijn vaderland. "Gin specifieke liefde voor Vlaanderen, maar voor België. Oh wat was ik fier op de Belgische vlag."

Vakanties

Vakanties? Dat woord komt in het woordenboek van Frans niet voor. Lydie: "Een keer per jaar gingen we met de reisvereniging uit Baarle met de bus op stap. Maar Frans

Busreis met Jos van Raak in 1959. Bovenste rij van l. naar r. Lydie Smeulders, Door Adriaensen, Maria van Hemeldonck. Onderste rij Theo van Dranen, zijn vrouw Cor, Frans Smeulders en veldwachter Charel van Hemeldonck

Busuitstap van de brandweer met Jos van Raak in 1959. Bovenste rij Cor Valgaeren, Jos van Raak, Riet en Harrie van Gool, Harrie en Mia Van Haeren, ?, Lydie Smeulders, Jos Valgaeren, Jan en Finne Adriaensen, Jules v.d. Flaas, Fons Bierings. Gehurkt Piet van Raak, Jan van Beers, Jeanne v.d. Flaas, Frans Smeulders, Alice Poels

is nog nooit van zijn leven op vakantie geweest. Hij meende dat hij altijd thuis moest zijn om stroomcalamiteiten voor de mensen op te lossen. Hij was tevreden thuis. Ga zo iemand maar eens zoeken. Veel zullen er niet zijn. Frans was ook altijd gelukkig als hij in zijn stukje bos op Schaluinen was."

Goede en slechte herinneringen aan Domburg

Om gezondheidsredenen waren Lydie en haar zoon Carl vaak in Domburg in hun vakantiewoning. Als Frans veertig jaar in dienst is geweest bij de gemeente Baarle-Hertog, gaat hij met pensioen. We schrijven dan 1991. Vanaf dan is hij ook vaak, vooral in de weekenden, te vinden in Domburg. Lydie: "Hij verzorgde er dan de

bloemen en als er iets kapot was reparaarde hij dat. Hij hield van de frisse lucht. Hij wandelde veel met de honden naar de zee. Vier jaar

geleden lag ik drie maanden in het ziekenhuis. Frans was in die tijd altijd in Domburg. Net als ik drie dagen uit het ziekenhuis ben ont-

Lydie en Frans zijn in 2002 50 jaar getrouwd. Frans is dan nog heel goed ter been

Frans op zijn motor rond 1960 als deelnemer aan een rally. Met papieren Dré van Kuyk

slagen, krijgt Frans op 1 februari een hersenbloeding. Hij kon niet meer praten en was aan één zijde verlamd. Verschrikkelijk. Geruime

tijd verbleef Frans in het ziekenhuis in Turnhout. Gelukkig stonden wij al een tijdje ingeschreven voor een aanleunwoning in de Croon hier

in Baarle. We konden er vrij snel, ruim vier maanden na de hersenbloeding van Frans, naar toe."

Goede verzorging in 'De Croon'

Frans en Lydie zijn zeer te spreken over hun appartement in De Croon en de verzorging die hun geboden wordt. "Het appartement is voor twee oude mensen lekker ruim. We hebben veel bezoek. Onze kinderen komen iedere dag. Soms wel twee keer. 's Avonds doe ik iets op de computer. We kijken een beetje TV en buurten nog wat over vroeger. Met heel veel plezier denken we nog terug aan de viering van onze gouden bruiloft in 2002. We vierden dat op een boot. Heel veel mensen hebben dat toen met ons mee gevierd. Het was een echt toffe dag.

Lian v.d. Vorst uit Alphen, verpleegkundige van de Croon, is een van de vele toffe verzorgsters

Frans slaapt hier in huis in de kamer hiernaast. Ik slaap altijd in de zetel. Vanwege mijn open benen kan ik die namelijk niet stilhouden. Om half negen 's avonds komt de verpleging Frans in bed leggen. Hij slaapt 'in enen ros' door. Hoort helemaal niets. Om middernacht en om zes uur 's morgens is er weer controle of alles nog goed gaat en of er nog iets nodig is. Rond acht uur worden we weer verzorgd en de nieuwe dag kan beginnen. Ja, de verzorging is hier af. Zijn hersenbloeding heeft Frans eigenlijk goed kunnen verwerken. Het gaat goed met hem, zou je kunnen zeggen. Hij is altijd even vriendelijk. Maar dat hij niet meer kan praten,

vindt hij verschrikkelijk. Hij windt zich erg op als hij iets wil zeggen en het lukt hem niet. 'Pot verdieme, tju, verdoeme, verdoeme', waren ook zijn eerste woorden direct na zijn hersenbloeding. Bij die woorden blijft het helaas nog altijd. Ik zelf kan goed met de handicap van Frans om. Maar ja, ik heb ook geen keus. Omdat ik heel veel last heb van open benen, ben ik zelf ook niet meer zo mobiel, "aldus Lydie.

Afscheid

Alvorens afscheid te nemen van Frans en Lydie lees ik het uiteindelijke resultaat van het interview

voor. Uit zijn lichaamstaal en zijn brede glimlach blijkt dat hij fier is dat zijn levensverhaal en foto's in Van Wirskaante komen. Hij bevestigt dat ook met een stevige handdruk. En natuurlijk spreekt hij dan weer de woorden uit '*Pot verdieme, tju, verdoeme, verdoeme.*'

Nou Frans, wij van Amalia vonden het ook ontzettend leuk om jouw levensverhaal aan het papier toe te vertrouwen. En natuurlijk danken wij Lydie voor haar inzet in deze. Namens alle leden van onze heemkundekring wil ik jullie bedanken voor de geweldige bijdrage aan dit artikel. Het gaat jullie goed! ■

Lydie en Frans worden in hun appartement in de Croon prima verzorgd

Archeologie in Zondereigen (8)

HERMAN JANSSEN

Volle middeleeuwen (900-1200 n.C.)

De volle middeleeuwen beginnen rond het jaar 900, toen het Karolingische rijk uiteenviel onder druk van de Vikingen. Er was geen sprake meer van enig centraal gezag. Lokale grootgrondbezitters namen een overheersende positie in. Door de aanhoudende bevolkings-groei en mede dankzij de gunstige klimatologische

omstandigheden werd een begin gemaakt met het ontginnen van woeste gronden als bos, heide en veen. Voor de uitoefening van het centrale gezag was de oprichting van het markgraafschap Antwerpen (kort na 973) belangrijk. Vanaf 1106 was de graaf van Leuven, die tevens hertog van Lotharingen was, ook markgraaf van Antwerpen. Sindsdien noemde hij zich hertog van Leuven, later hertog van Brabant.

Bewoning

De bakermat van Zondereigen bevindt zich op het gehucht Ginhoven, een heel oude nederzetting. Frankische namen die eindigen op '-hoven' dateren uit de vroege of de volle middeleeuwen. Ze zijn wellicht iets ouder dan de namen die eindigen op '-lo' (Baarlo of Baarle, Gello of Gel). In de volle middeleeuwen bevond de bewoning zich op de overgang tussen nat en

Zicht op de jagersbeemden

droog, op de flank van de dekzandrug. Nieuwe boerderijen werden opgericht tussen de weilanden en de akkers.

De 'eerste uitbouwperiode' (1000-1150) kwam op gang in de volle middeleeuwen. Tijdens deze periode verliep het ontginningsproces sneller dan in de pionierstijd. Er was sprake van een verdichting van het bewoningspatroon door de stichting van nederzettingen, ook aan de rand van de veengebieden (vb. Vossenbergh). In het midden van deze periode werden ook de oudste parochies zichtbaar: Baarle, Alphen, Gilze, Oosterhout en Geertuidenberg. Ze lagen mooi op een rij bovenop de waterscheidingsrug Turnhout-Made.

De 'tweede uitbouwperiode' (1150-1245) wordt gekenmerkt door een verdere verdichting van de bevolking. Zo werd de huidige woonkern van Gel opgericht. Mogelijk ontstonden in deze periode ook buurtschappen zoals het Lipseinde en de Heikant, waarrond zich eveneens grote complexen van oude cultuurgronden bevinden.

Oude wegenpatroon

Als Ginhoven de bakermat van Zondereigen is, dan ligt het voor de hand dat dáár de eerste wegen lagen. Kwamen de pioniers via de Romeinse heirbaan (Hoogstraten-sebaan) in Zondereigen terecht? Volgden zij de rivieren en verliep het eerste verkeer in Zondereigen over het water? De eerste buurtwegen waren wellicht oost/west gericht. Ze lagen op de flank van de dekzandrug. Vermoedelijk zijn nog restanten van de eeuwenoude trajecten terug te vinden in het huidige akkerwegennetwerk tussen

Ginhoven en Zondereigen-centrum. Tijdens de volle middeleeuwen (en wellicht eerder) liep een oost/west georiënteerde weg van Weelde via Ginhoven naar Wortel. Een andere doorgaande weg was de 'Oude Baan', een noord/zuid verbinding tussen Baarle en Merksplas.

Landbouw

In de tiende eeuw was het aantal inwoners van Zondereigen flink toegenomen. Alle inwoners waren landbouwer. Overal waren stukken bos en moeras ontgonnen om nieuwe akkers aan te leggen. De nadruk in het landbouwbedrijf verschoof naar de akkerbouw. De akkers kregen een meer permanent karakter en werden groter. Mogelijk werden toen open akkercomplexen gevormd. Men woonde in boerderijtjes met een houten skelet, een strooien dak en lemen muren. In de winter werden de dieren in de boerderij gestald. Van de middeleeuwen tot de vroege middeleeuwen was er wellicht sprake van een diffuse waterhuishouding. Grote gebieden stonden blank en het water sijpelde mondjesmaat door de dichte begroeiing stroomafwaarts. Door de aanleg van dijken

werden laaggelegen gebieden beschermd tegen wateroverlast. Nieuwe ontginningen leidden tot veranderingen in de beekdalen, die geleidelijk aan een afzettingdek kregen. Daardoor werd een omzetting van moerasland tot gras- en hooiland voor de runderen mogelijk. Omdat daarbij veel water afgevoerd werd, raakte de bedding van de riviertjes dieper uitgesleten.

Dorpsheer

Na het jaar 1000 werd de macht van de dorpsheer alsmaar groter. Ter verdediging richtte hij in de 11de of de 12de eeuw op Ginhoven een mottenburcht op. Op een kunstmatig opgeworpen heuvel (de Vossenbergh) werd een houten woontoren gebouwd die een status moest uitstralen. De ligging in een aangeslibde vlakte wijst heel typisch op zo'n kasteelmotte. Aan de burcht (het opperhof) was vaak een neerhof gekoppeld, waar zich het dagelijkse leven en de economische activiteiten afspeelden. Hier stonden de hoevegebouwen en de huizen van de ondergeschikten. Zowel het opperhof als het neerhof was als een schans door een gracht omgeven en afgebakend

Kogelpot aardewerk (850-1300 n.C.)

met een omheining van staken. Na 1250 bouwden de dorpsheren kastelen met dikke stenen muren en torens. In Zondereigen is dit niet gebeurd.

Aardewerk

Op Zondereigense akkers werd een zevental soorten scherven uit de volle middeleeuwen gevonden. Het betreft in totaal maar liefst 1.824 scherven, gevonden op 34 verschillende plaatsen:

- 1.461 scherven grijs kogelpot aardewerk op dertien locaties
- 172 scherven Maaslands aardewerk (Andenne) op veertien locaties
- 95 scherven Pingsdorf aardewerk op veertien locaties
- 46 scherven Paffrath aardewerk op tien locaties
- 23 scherven Zuid-Limburgs

aardewerk op zes locaties

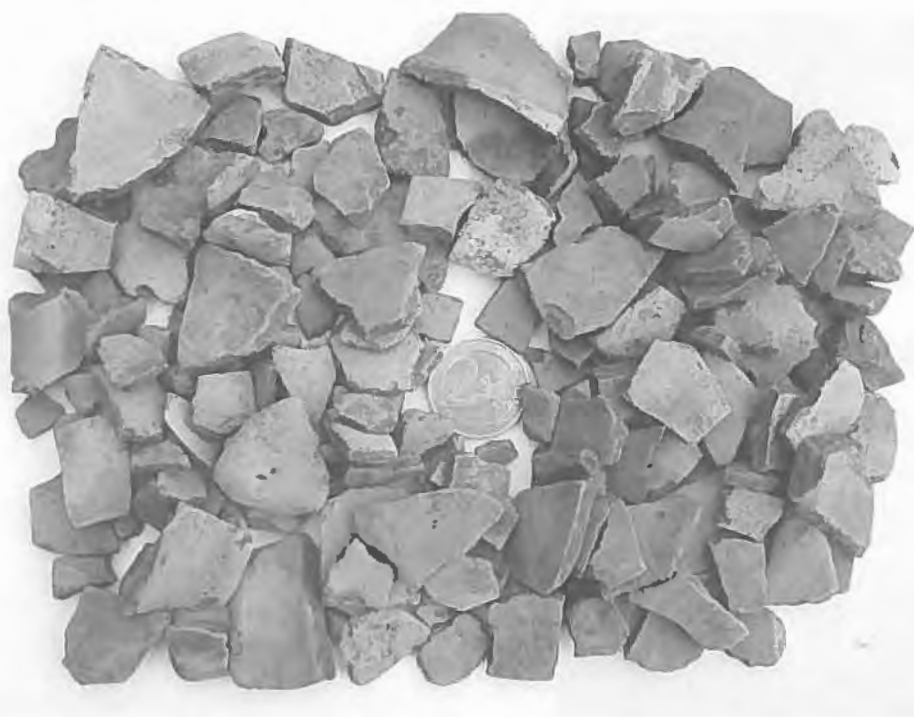
- 8 scherven 'volmiddeleeuws' aardewerk op vijf locaties

De abnormaal grote hoeveelheid kogelpotscherven is grotendeels afkomstig van één akker. Het is lokaal grijs kogelpot aardewerk, daterend uit de periode 900-1200 n.C. (vooral 900-1100 n.C.).

Misschien was hier een middeleeuwse pottenbakkerij gevestigd. Het valt op dat alle randscherven gelijkaardig van vorm zijn. Ze zijn gemaakt door één en dezelfde pottenbakker. Mogelijk woonde hij niet op de vindplaats zelf maar in de nabije omgeving. Dan kan het een grachtvulling of een opgeulde

Lokaal gevormd kogelpotaardewerk (900-1000 n.C.)

Grote hoeveelheden lokaal handgevormd kogelpotaardewerk, afkomstig van de pottenbakkersite

Maaslands of Andenne aardewerk (1075- 1275 n.C.)

Zuid-Limburgs aardewerk
(eind 12e eeuw)

Zuid-Limburgs aardewerk
(1075-1275 n.C.)

Pingsdorf aardewerk (roodbeschilderde uitgenepen voet,
900-1075 n.C.)

klei-, leem- of zandwinningput zijn. Hier kan een booronderzoek door archeologen uitsluitel geven.

Eén akker van de Jagersbeemden was goed voor 210 vondsten uit de volle middeleeuwen, waaronder Maaslands, Pingsdorf, Paffrath, Zuid-Limburgs en kogelpot aardewerk. Alle akkers van de Ginhovense velden samen leverden 129 scherven op. In de buurt van de Vossenbergr zijn tot hertoe slechts een handvol scherven uit de volle middeleeuwen gevonden. Zitten zij onder het dikke plaggendeck verborgen? ■

Paffrath (1100-1250 n.C.)

Verkwikken, verjongen, vernieuwen: ...via voeding!

ELS VERBIEST

Bijna elke krant en weekblad brachten dit voorjaar een artikel over het ontgiften of 'detox' van het menselijk lichaam en het weldadige effect ervan op uw uiterlijk en op hoe u zich voelt, hoe verkwikkend het werkt en hoe het nieuwe energie geeft. Het ging mij interesseren! Ieder jaar weer bij de wissel van winter naar lente, wil je samen met de voorjaarschoonmaak, ook die winterkilo's kwijt. Je maakt goede voornemens om terug gezonder te eten en je smakt weer naar slaatjes en sapjes. Sla is in onze tuin zowat de eerste groente in het voorjaar, naast raddijsjes, bieslook en andere kruiden. Mijn kennis van verse kruiden leek mij onvoldoende. Daarom wou ik graag een verhelderend gesprek

hierover met Jeanne Meeuwesen-Paeshuysen.

Die eenvoudige onmisbare sla en de kruidenkennis van Jeanne vond ik een artikel waard!

Ontgiften of detox

Detox of ontgiften is het proces waarbij we ons zelf met hulp van een dieet, lichamelijke en geestelijke therapie, bevrijden van schadelijke stoffen (toxines), ter bevordering van onze gezondheid. Dit natuurlijke proces wordt in allerlei vormen al duizenden jaren overal ter wereld uitgevoerd. Door de medische wereld wordt aangenomen dat ontgiften de gezondheid bevordert. Daarom zijn deze therapieën erg in en zeer populair.

Ontgiften betekent dus dat we door een bepaalde levensstijl minder giftstoffen binnenkrijgen, maar er meer uitscheiden.

Het loont dus de moeite om er over te gaan lezen en er in de lente mee van start te gaan.

Supervoedsel voor ontgiften

Volgens specialisten zeffen granen en eiwitproducten zoals vlees, melk, eieren en vis tijdens de vertering een zure neerslag neer in ons lichaam. Bij groenten en fruit is deze neerslag basisch. Eiwitten zijn onmisbaar voor onze gezondheid, maar iets minder daarvan en aangevuld met grotere hoeveelheden fruit en groenten houden ons lichaam basisch en dat is veel

gezonder. Eet je een deel ervan ook rauw, dan krijg je de maximale hoeveelheid voedstoffen binnen en zorg je tevens voor een goede uitscheiding van de afvalstoffen. Veel water drinken spoelt de gifstoffen ook weg, vermindert pufferigheid, houdt de huid schoon en is onmisbaar voor succesvol ontgiften. We weten dit allemaal al wel, maar als je dit terug leest, lijkt het weer zo eenvoudig om een nieuwe mens te worden! Hildegard von Bingen, een heel speciale vrouw uit de 12^e eeuw wist dit ook al! Zij schreef ooit: "Ik heb van matigheid een beetje mijn levensmolto gemaakt, zeker als het om voeding gaat. Matigheid en vasten zijn zeer waarde-

vol. De vastenkuur dient niet alleen om je lichaam te ontgiften en zeker niet om alleen maar wat kilo'tjes kwijt te raken. Vasten helpt je om weer contact met je ziel te krijgen, je te heroriënteren en tot inzicht te komen." Als het me lukt een tijdje consequent op mijn eetpatroon te letten, dan voel ik dat deze boeiende vrouw gelijk had.

Lente op je bord

In gelijk welk tijdschrift krijg je deze tijd van het jaar menusuggesties en een massa recepten. Opmerkelijk zwaait men met salades, waarvan je de mooie foto's doen watertanden. Salades

zijn fijne dingen om klaar te maken en ze gaan ook nooit vervelen. De oudste boeken over salades dateren uit de 17^e eeuw. Voordien at men geen rauw voedsel, het was zelfmoord plegen. Men dacht dat het in je maag zou gaan rotten zoals op de mesthoop en dat je er ziek van zou worden. Vervoer en opslag van voedsel waren primitief en onhygiënisch en men dacht dat het uitkoken van alle ziektes de beste manier was om gezond te blijven. Rauwkost werd alleen door beesten gegeten. Tegenwoordig kopen velen kant en klare gemengde sla in plastic zakjes. Wist je dat de meesten ervan in een chlooroplossing worden gewassen? Het best

blijft toch om gewoon verschillende sla soorten te kopen of ze zelf te telen. Slablaadjes zijn briljant voor beginnende tuiniers omdat ze heel gemakkelijk te verzorgen zijn.

Herkomst van sla

Het woord sla heeft zijn naam te danken aan haar dressing. Sla is namelijk afgeleid van het Latijnse 'herba salata', wat gezouten kruid betekent. Dit omdat zout vroeger vaak als ingrediënt in de dressing diende. De Romeinen en de Grieken aten de groene blaadjes als groenvoer, ingelegd met azijn en zout. Later vergrootte sla haar populariteit tot West-Europa via Spanje en Italië. Eind 2006 is er in de Middellandse Zee een schip gevonden uit de Romeinse tijd met een kruik met een vloeibare substantie. Wetenschappers ontdekten dat het uit olie, azijn en oregano bestond. Het gebruik van olie en azijn op sla en groenten stamt al jaren voor Christus. De vermoedelijke wilde stamhouder van de sla is de *Lactuca serriola*. Sla bevat

een stof, Lactucarium, een wit sap dat kalmerend en slaapverwekkend werkt. Sommige slasoorten worden er speciaal voor gekweekt. Het sap wordt tot poeder verwerkt en als natuurlijk medicijn verkocht. Bij normaal verbruik van sla is deze nevenwerking niet merkbaar.

Op bezoek bij Jeanne Meeuwesen-Paeshuysen

De meest nederige en alledaagse slasoort kan in combinatie met wat tuinkruiden en met een prima vinaigrette een ware gezonde trak-

tatie zijn! Daar wilde ik heel graag een gesprekje over met Jeanne. Bij het genieten van een heerlijk vers kopje kruidenthee met verse citroenmelisse, frambozenblad, duizendblad en een topje rozemarijn laat ik mij positief besmetten met het 'kruidenkriebelvirus'. Ze vertelt bij een wandeling door haar tuin, bij elk kruid waar het voor dient en hoe je het gebruikt. Deze dame op respectabele leeftijd (bijna 90 jaar!), volgde enkele jaren terug nog cursussen over kruiden. Ze leest er ook veel over, volgt wetenschappelijke onderzoeken op de

Jeanne in het volkstuintcomplex aan het werk

voet en laat zich vooral inspireren door Hildegard von Bingen. Jeanne heeft merkbaar veel voldoening van de kruidenwereld. Zij geniet met volle teugen van haar tuintje dat zij ook dit voorjaar weer zelf omspit. Ik geef mij gewonnen voor haar kruidenenthousiasme en breidt alvast mijn kruidentuin uit! Er valt mij nu alleen hierover nog veel te lezen en te experimenteren!

Verbazingwekkende salade van tuinkruiden met tomaat op brood

Voor 4 personen:

- 3 of 4 rijpe tomaten
- goede olijfolie
- balsamicoazijn of andere azijn

- zeezout en zwarte peper
- 4 dikke sneden bruin brood
- citroensap
- rucicola, dragon, venkeltopjes, verse munt, een mix van zuring, peterselie, dille, bieslook, basilicum, slablaadjes

Werkwijze

- Maak een dressing door het citroensap te mengen met drie maal zo veel olijfolie, wat zout en peper. Hussel er de gewassen en droog gestingerde sla en kruiden door en laat dit rusten.
- Doe de grof gehakte tomaten met een scheut olie en iets balsamico in een kom, bestrooi met zout en peper.
- Rooster het brood.

- Leg op het brood de tomaten, druk ze even aan en garneer ze met een mooie berg van je salade van tuinkruiden en sla. Superspul!

PS: gebruik je fantasie en gebruik een andere keer restjes kip, plakjes bacon, grof geraspte kaas, knapperige broodkorstjes, geroosterd fruit zoals perziken, peren, pruimen, abrikozen, noten, bieslookbloempjes...

Elke dag ergens een salade op je menu...een stukje fruit tussendoor....een lekkere soep afgewerkt met kruiden.... veel lekker fris water.....en je bent op de goede weg naar ontgiftiging, verkwikking, verjonging en vernieuwing! ■

In Memoriam

Helaas hebben wij in de afgelopen periode weer van enkele leden

afscheid moeten nemen.

Om er zeker van te zijn dat we

geen fouten maken en bijvoor-

beeld een overleden lid zouden

vergeten te vermelden, doen wij

een vriendelijk verzoek aan nabe-

staanden om een rouwbrief naar

ons te sturen. Deze kunt u sturen

naar onze secretaris

André Moors, Hertogenstraat 14,

5111 AR Baarle-Nassau.

Wij gedenken:

Gerard Josten,
overleden op 28 maart 2009,

Piet van der Velden,
overleden op 11 april 2009,

Namens bestuur en leden van
Amalia wensen wij de nabestaanden heel veel sterkte toe.

Geweldig aanbod!

DOOR ANDRÉ MOORS

Onze sponsor Joep de Jong van de Koninklijke Drukkerij Em, de Jong heeft voor de leden van Amalia een erg aangename verrassing in petto. Van het in 2006 uitgegeven boek 'Ons Baarle, een bijzonder dorp' zijn nog 150 exemplaren op de drukkerij aanwezig.

De normale verkoopprijs van dit unieke boek bedraagt 39,90 euro. Joep biedt nu het boek exclusief te koop aan voor leden van onze vereniging voor de prijs van slechts 12,50 euro! Leden die belangstelling hebben om het boek te kopen, kunnen zich melden in het heemhuis tijdens de normale openstellingenuren op woensdagavonden van 19.30 tot 21.30 uur. Er geldt slechts één spelregel: wie het eerst komt, het eerst maalt!

De oorspronkelijke tekst in het boek is van 'meester' Henricus Joosen, geschreven in 1946. Henricus was een geboren en getogen Baarlenaar. Meer dan 35 jaar was hij verbonden aan het Openbaar Onderwijs in Baarle. Na zijn pensionering als hoofdonderwijzer in 1926 bezocht hij alle relevante archieven die nodig waren om 'zijn' Baarle te bestuderen. Zijn werk is dan ook een zeer belangrijke bijdrage in de geschiedschrijving van Baarle en de kerkdorpen.

Naast enkele andere personen, leverde in het bijzonder kleindochter Nicole Ragas-Joosen de nodige inspanningen om het manuscript van meester Joosen om te zetten naar een prachtig, niet minder dan 280 pagina's tellend boek, geïl-

lustreerd met oude foto's en oude documenten. Het boek is liefst 30 bij 21 cm.

Rest ons om Joep de Jong hartelijk dank te zeggen voor zijn bijzondere geste voor onze leden. ■

Het vooraanzicht van het voor Baarle geschiedkundig zeer interessante boek 'Ons Baarle, een bijzonder dorp'

Oude gebruiksvoorwerpen

DOOR ANDRÉ MOORS

In de loop van de jaren hebben wij ontzettend veel schenkingen gekregen van zowel leden als niet-leden. Al die soms erg oude gebruiksvoorwerpen, gereedschappen e.d. zijn opgeslagen in ons heemhuis. In de afgelopen maanden hebben enkele leden al die spullen beoordeeld en op een overzichtelijke manier opgeborgen. Wat qua onderwerp bij elkaar hoort, is samengebracht. Bovendien zijn al die spullen van een code voorzien en keurig genoteerd in een bijzonder overzichtelijk bestand.

Wij vonden het een leuke gedachte om zo af en toe wat van die gebruiksvoorwerpen, gereedschappen e.d. aan een geïnteresseerde, deskundige blik te laten onderwerpen door bezoekers aan ons heemhuis op woensdagavond. Enkele van onze vaste bezoekers, Marcel Gullickx, Tiest Hurks en Gust Haagen waren maar al te graag bereid om hun kennis over de spullen met elkaar uit te wisselen. Enkele weken geleden gebeurde dat met betrekking tot een viertal gebruiksvoorwerpen (zie de foto's). Zij wisten ons het volgende te melden.

Het gebruiksvoorwerp op foto 1 is volgens Marcel, Tiest en Gust een paardenstreng (trekriem). Deze

Een paardenstreng (trekriem) Van links naar rechts Marcel Gullickx, Gust Haagen en Tiest Hurks

werd door de boeren vastgemaakt aan het gareel wat het paard om zijn nek heeft en aan de hansknuppel van de wagen. Zo'n paardenstreng werd vroeger met de hand gemaakt. Op de streng zitten mooie koperen gespen. De koperen gespen werden kennelijk

vaak gepoetst zodat die blonken in de zon. Wat volgens de drie heren nog ontbreekt, is een buiksband. Heeft iemand van onze leden nog zo'n buiksband die niet meer wordt gebruikt? Amalia zal er blij mee zijn!
Op foto 2 is een vernuftige plank te

Een zuurkoolmes

zien waarop een mes zou moeten zitten. Deze ontbreekt helaas. Met dit gebruiksvoorwerp werd zuurkool gesneden. Men kon e.e.a. verstellen om dikker of dunner te snijden. Dit gebruiksvoorwerp is al erg oud (rond 1900?). Volgens Tiest was bij zijn oma het apparaat op een bak gemonteerd waarin de gesneden kool werd opgevangen. Om niet in de vingers te snijden, gebruikte zijn oma een opengesneden kokosnoot waarmee de kool op het mes werd gedrukt.

Veel discussie leverde de hamer, afgebeeld op foto 3 op. Volgens Tiest zou het gaan om een aardappelstamper. Marcel en Gust waren het daarmee niet eens. Met de hamer zou onmogelijk in een pan met aardappelen gekneet kunnen worden. Maar volgens Tiest zou dat wel kunnen als de aardappelen op een groot vlak zouden liggen.

Hoe dan ook, uiteindelijk werd geconcludeerd dat het hier zou gaan om een vleeshamer, bijvoorbeeld om biefstuk mooi plat te slaan. Gust voegde er nog aan toe dat

Een vangkooi voor kleine vogeltjes

zo'n hamer, mits van ijzer, gebruikt zou worden om muurbezetsel ruw te maken.

Tot slot foto 4. Daarop is een vangkooi voor vogels te zien.

Er werd vroeger een lokvink in de lokkooi gezet en de vier klepjes van de vangkooien werden opengezet. Vinken zouden er 'met gang' in vliegen als ze honger hadden. Op het moment dat ze op het stokje gingen zitten, gingen de klepjes dicht en waren de vinken gevangen. Deze wijze van vogels vangen is al weer lang verboden.

Bent u het niet eens met de visie van Gust, Marcel en Tiest, laat het ons weten. Dan komen we er in de volgende Van Wirskaante op terug. Bent u ook geïnteresseerd om op een woensdagavond met de drie heren te discussiëren over andere schenkingen? U bent welkom. Gezelligheid is verzekerd en de koffie staat bruin! ■

Een vleeshamer

Vredesdagen

HERMAN JANSSEN EN FRANS VAN GILS

Op 20, 21 en 23 april werden door onze heemkundekring voor het eerst vredesdagen georganiseerd voor alle leerlingen van de twee hoogste klassen van de Baarlese basisscholen. Voor de gemeente Baarle-Hertog zijn dit de leerjaren 5 en 6, voor Baarle-Nassau de groep 7 en 8. Ook de basisschool van Weelde-Statie sloot hierbij aan. Initiatiefnemers waren Frans Van Gils en Herman Janssen. Jan Willekens was co-organisator.

De tweejaarlijkse vredesdagen ontstonden naar aanleiding van de op-

richting van het vredesmonument de Dodendraad, een gezamenlijk project van basisschool De Vlinder, heemkundekring Amalia van Solms, de gemeente Baarle-Hertog en de grensoverschrijdende werkgroep cultuurprogrammatie van de Baarlese scholen. Het vredesmonument werd mede gerealiseerd dankzij financiële ondersteuning van de Vlaamse overheid en het VCM-contactforum voor erfgoedverenigingen vzw.

De Horizon (Zondereigen) en 't Spoor (Weelde-Statie) beten op maandag de spits af. Dinsdag volgden vier groepen van de Ak-

kerwinde (Baarle-Nassau) en op donderdag was het de beurt aan de Bernardusschool (Ulicoten), de Regenboog (Baarle-Nassau) en de Vlinder (Baarle-Hertog). In het totaal namen 192 leerlingen, negen gidsen (Els en Els, Marij, Monique, Herman, Jef, Jos, Toon en Frans) en twintig begeleiders deel. Zij genoten van een goed uitgebalanceerd programma en het mooie lenteweer.

De Belgische geschiedenis vertelt ons traditioneel over de Eerste Wereldoorlog achter de IJzer, maar niet over de oorlogsomstandigheden in de grensstreek van België

In de aula

en Nederland. Juist deze informatie kwam tijdens de vredesdagen ruimschoots aan bod, net als het zinloze van elke oorlog. Oorlog of vrede? Dat is een keuze die door mensen wordt gemaakt. Wij kiezen heel nadrukkelijk voor de vrede!

Powerpoint

De dag begon voor alle groepen gezamenlijk in de aula van het Cultureel Centrum met twee computerpresentaties op een groot scherm. Het betrof driehonderd zwart-witfoto's en een paar filmbeelden. Beide presentaties waren van commentaar en stemmingsmuziek voorzien. Iedereen was onder de indruk van de kwaliteit. Telkens bleef het drie kwartier lang muisstil in de zaal. De eerste presentatie ("WO1 in de Westhoek") vertelde het verhaal van de Belgische soldaten in de

Eerste Wereldoorlog, de aanleiding van de oorlog, het verloop van de gevechten (gewonden, krijgsgevangenen, geïnterneerden), het frontleven, nieuwe wapens, vernielingen, gekwetste en gesneuvelde soldaten. Alle onderwerpen werden waar mogelijk vanuit een Baarlese invalshoek benaderd.

De tweede presentatie ("WO1 in Zondereigen") vertelde een ander verhaal. Niet de soldaten maar de burgers uit de grensregio stonden centraal. Aan bod kwamen de Nederlandse mobilisatie, inkwartiering, grensbewaking, vluchtelingen, bezetting, dodendraad, opeisingen, censuur, voedseltekort, draadloos zendstation en bevrijdings-optocht. Zondereigen stond in deze presentatie centraal, maar ook Baarlecentrum, Ulicoten, Castelré en Weelde-Statie kwamen aan bod.

Nabespreking en creatief moment

Aan de hand van posters en gerichte vragen werd dieper ingegaan op thema's als mobilisatie, herdenking, vluchtelingen en voedseltekort. Hier werd beroep gedaan op eigen ervaringen en het inlevingsvermogen van de kinderen. Wat zou je ervan vinden als je vader gemobiliseerd werd? Wat zou je hem zeggen? Zou er veel veranderen thuis? Stel dat vader zou sneuvelen: welke herinnering aan hem zou je willen bewaren? En wat zou je zeker meenemen als je op de vlucht ging voor de oorlog? Welke lekkernijen zou je missen mocht er een voedseltekort ontstaan? De vele indrukken werden op een creatieve manier verwerkt, door middel van rake tekeningen of prachtige gedichten.

Nabespreking

Creatief moment

Een rebus werd opgelost en drie Duitse berichten, onderschept door de Baarlese draadloze legerzender MN7, werden gedecodeerd.

Zo ontdekten we dat MN7 de Engelsen waarschuwden telkens er een Duitse zeppelin op komst was. Die zeppelins werden vaak door

vliegtuigen onderschept alvorens zij hun bommen op Londen konden droppen. Ontelbare mensenlevens werden zo gered. De Baarlese radiozender onderschepte ook berichten van de soldatenopstand in Duitsland. En van alle geallieerden wisten de militairen in Baarle-Hertog als eerste onder welke voorwaarden het Duitse leger bereid was om de overgave te ondertekenen.

Onderweg

Vredesmonument de Dodendraad

Een geleid bezoek aan het vredesmonument de Dodendraad was één van de vele hoogtepunten van het programma. De leerlingen kregen een antwoord op hun vragen zoals: hoe zag de dodendraad eruit, hoe functioneerde hij, waarom werd de draad opgericht, wat waren de gevolgen ervan, hoe werd hij bewaakt, waarom

Het plaatsen van een passeursraam

probeerden mensen de draad te passeren, hoe slaagden zij erin, welke slachtoffers vielen er in Baarle te betreuren, enzovoort. Het waren boeiende rondleidingen met een actieve deelname van de leerlingen. Nagenoeg iedere deelnemer slaagde erin om de dodendraad te overwinnen. De meest fantastische ideeën werden voorgesteld: van trampoline tot tunnels graven en erover springen met een paard. Op dinsdag kwam RTV-Kempen langs voor een reportage die 's avonds werd uitgezonden.

Maaltijd

De middag brachten we door op voetbalplein 't Sonneveld in Zon-

dereigen, waar de kinderen zich helemaal konden uitleven. Claudia Manders zorgde ondertussen voor friet met een worstje. Drinkjes en een appel van Bruneel-Cox vervolledigden het diner.

Bezoek aan het voormalige grensstation

Nabij het voormalige grensstation van Weelde-Station gingen we op zoek naar een vijftal loopgraven

Televisieopnamen voor RTV-Kempen

Middagmaal

uit de Tweede Wereldoorlog, gelegen op het grondgebied van

Baarle-Nassau. Net als alle andere oorlogsmonumenten en –herinne-

ringen verdienen ze onze aandacht en zorg. En bovenop het voormalige stationsperron werden allerlei plaatselijke verhalen uit de Eerste Wereldoorlog verteld.

Loopgraven bij de grens

Tentoonstelling in de parochiezaal van Zondereigen

De organisatie Jeugd en Vrede uit Mechelen maakte met UNICEF de tentoonstelling "Kindsoldaten". Deze werd i.s.m. de Katholieke Landelijke Jeugd van Zondereigen ingehuurd. Aan de hand van werkkaarten met een tiental vragen doorliepen de leerlingen de tentoonstelling. Deze was een goede mix van informatie en speelse opdrachten. Op het podium was

een aanvullende tentoonstelling opgebouwd met tekeningen over de eerste wereld oorlog van Baarlenaar Joep Oomen (+). Joep was afkomstig van het Pineind in Baarle-Nassau. Later woonde hij langs de Baarleseweg (op de hoek met de Luktebaan) en op het Gorpeind. Joep was tekenleraar. Hij fietste veel en vertoefde graag in de natuur. Een tijdje was hij de beheerder van het culturele centrum in Baarle. In 1996 bezocht Joep met zijn 91-jarige vader (+) het museum in Flanders Fields in Ieper, een toonaangevend museum over de Eerste Wereldoorlog. Vervolgens brachten zij een bezoek aan de Belgische militaire begraafplaats in

Houthulst. Daar ligt een neef van zijn vader begraven, namelijk Jan Baptist Callewaert (op 30 september 1918 gesneuveld bij de slag om Houthulst en Poelkapelle). Vader had deze neef niet persoonlijk gekend, wel diens broer, Oscar. Uit verhalen wisten ze dat Jan Baptist aan de IJzer gesneuveld was. Bij Joep en zijn vader heeft dit bezoek een grote indruk nagelaten, wat de aanleiding was voor een serie beklijvende tekeningen over "Den Grooten Oorlog".

Tot slot enkele reacties

Meerdere kinderen: Mevrouw, we hebben heel veel geleerd en het

was heel leuk. Doen we dit volgend jaar weer? En er volgde een welgemeende dank u wel.

Begeleidende ouders: Het was zeer interessant, goed verteld op niveau van de kinderen en heel afwisselend. We hebben zelf veel bijgeleerd.

Een Directeur: Als ik van mijn meest kritische leerkracht niets dan lovende woorden krijg over de inhoud en de organisatie, dan weet ik dat het super was.

Wij mogen van geluk spreken dat wij zo'n project door jullie krijgen aangeboden! ■

Tentoonstelling

Vredeswandeling

HERMAN JANSSEN

Zondag 26 april werd onze Vredesweek met een deelname aan de Vlaamse Erfgoeddag afgesloten. Bij deze gelegenheid werd de gloednieuwe gegend "Vredeswandeling" gepresenteerd. De plaatselijke VVV zorgde voor een mooie folder. Er werd vertrokken vanuit de parochiezaal van Zondereigen, waar de tentoonstelling "Kindsoldaten" te bezoeken was en waar computerpresentaties over de Eerste Wereldoorlog getoond werden.

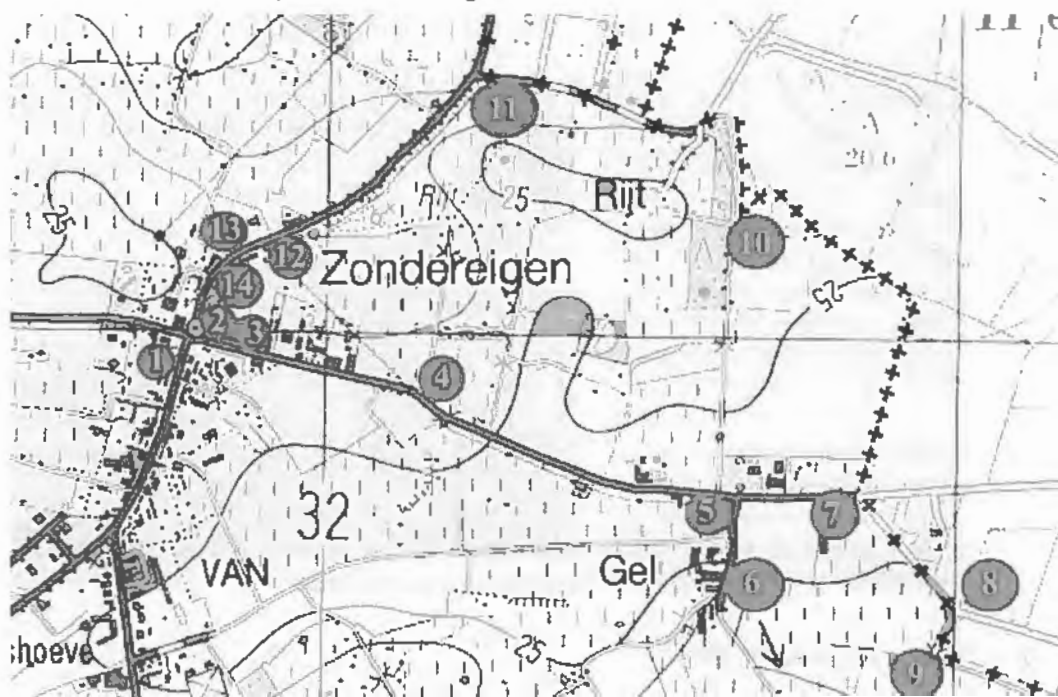
Geleid bezoek

De cultuurhistorische Vredeswandeling kan vanaf nu door groepen bij WW-Baarle en WW-Merksplas geboekt worden. Het betreft een twee of drie uur durende gegend wandeling met "de Eerste Wereldoorlog in de grensregio" als centrale thema. Daarnaast wordt in verkorte vorm een geleid bezoek aan het vredesmonument de Dodendraad aangeboden. Deze rondleiding duurt een uurtje.

Vertrek en aankomst zijn voorzien bij de St.-Rumolduskerk in Zondereigen, gemeente Baarle-Hertog. Er is voldoende parkeergelegenheid. De afstand bedraagt ongeveer vier

kilometer. De tocht begint bij het oorlogsmonument van de Vlaamse Oud-Strijdersbond en eindigt met een interactief bezoek aan het vredesmonument de Dodendraad. Onderweg worden zijstapjes gezet naar andere conflicten in de grensregio, zoals de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) en de Tweede Wereldoorlog (1940-1945). De wandeling loopt deels over verharde wegen, deels over zandwegen en is bij normale weersomstandigheden geschikt voor buggy's en kindwagens. Tal van wetenswaardigheden en straffe verhalen over vaak dramatische gebeurtenissen aan de dodendraad zijn in een cultuurhistorische, gegend wandeling (met bezoek aan het vredesmonu-

Grondplan vredeswandeling

Bij de dodendraad

Houten vouwraam, door grensgidsen gebruikt om de dodendraad te passeren

de draad plakken. Of ze werden neergeschoten door grenswachten. Alleen al aan de grens met Baarle-Nassau vonden minstens drieëntwintig vluchtelingen, smokkelaars, grensgidsen en Duitse soldaten de dood. Het totale aantal slachtoffers bedraagt minstens driehonderd, misschien wel een paar duizend of nog meer. In de volksmond kreeg de versperring dan ook vlug een lugubere bijnaam: de dodendraad.

Reconstructie

Na de oorlog werd de draadversperring ontmanteld en hergebruikt voor landbouwdoeleinden.

De herinnering is nooit helemaal verdwenen. Tijdens recent archeologisch akkeronderzoek werden op een twintigtal plaatsen op een rechte lijn aan de grens grote hoeveelheden scherven van porseleinen geleidingspotjes gevonden, waardoor het precieze tracé van de dodendraad gelokaliseerd werd. Vervolgens ontstond het idee om een stukje van de dodendraad als een vredesmonument opnieuw op te richten. Deze reconstructie werd op 12 september 2008 ingehuldigd door heemkundekring Amalia van Solms, basisschool de Vlinder en het gemeentebestuur van Baarle-Hertog. Met de oprichting

van dit vredesmonument wordt een blijvende hulde aan alle slachtoffers van de draad gebracht.

Voor basisscholen werd een lespakket uitgewerkt, bestaande uit computerpresentaties en een interactieve rondleiding, al dan niet met nabespreking. Dit aanbod is gericht op leerlingen van het vijfde en het zesde leerjaar (groep 7 en 8 in Nederland). Dit lespakket kan bij Frans Van Gils aangevraagd worden:

- vanuit België: 014/63.35.88,
- vanuit Nederland: 0032 14 633 588
- vangils.frans@telenet.be ■

Aandachtig luisterende wandelaars

Bij de dodendraad

Houten vouwraam, door grensgidsen gebruikt om de dodendraad te passeren

de draad plakken. Of ze werden neergeschoten door grenswachten. Alleen al aan de grens met Baarle-Nassau vonden minstens drieëntwintig vluchtelingen, smokkelaars, grensgidsen en Duitse soldaten de dood. Het totale aantal slachtoffers bedraagt minstens driehonderd, misschien wel een paar duizend of nog meer. In de volksmond kreeg de versperring dan ook vlug een lugubere bijnaam: de dodendraad.

Reconstructie

Na de oorlog werd de draadversperring ontmanteld en hergebruikt voor landbouwdoeleinden.

De herinnering is nooit helemaal verdwenen. Tijdens recent archeologisch akkeronderzoek werden op een twintigtal plaatsen op een rechte lijn aan de grens grote hoeveelheden scherven van porseleinen geleidingspotjes gevonden, waardoor het precieze tracé van de dodendraad gelokaliseerd werd. Vervolgens ontstond het idee om een stukje van de dodendraad als een vredesmonument opnieuw op te richten. Deze reconstructie werd op 12 september 2008 ingehuldigd door heemkundekring Amalia van Solms, basisschool de Vlinder en het gemeentebestuur van Baarle-Hertog. Met de oprichting

van dit vredesmonument wordt een blijvende hulde aan alle slachtoffers van de draad gebracht.

Voor basisscholen werd een lespakket uitgewerkt, bestaande uit computerpresentaties en een interactieve rondleiding, al dan niet met nabespreking. Dit aanbod is gericht op leerlingen van het vijfde en het zesde leerjaar (groep 7 en 8 in Nederland). Dit lespakket kan bij Frans Van Gils aangevraagd worden:

- vanuit België: 014/63.35.88,
- vanuit Nederland: 0032 14 633 588
- vangils.frans@telenet.be ■

Aandachtig luisterende wandelaars

Stroper van beroep

DOOR PIET V.D. FLAES

Het was in december 1947 dat er iemand van de gemeente bij ons op bezoek kwam met de vraag of wij voor iemand in ons kippenhok plaats hadden om te wonen. Het ging om Sus van Besouw. Die was toen tegen de zeventig. Sus had tot dan toe bij Gust Leemans gewoond, hier vooraan het eerste huisje op de hoek van de Oude Bredasebaan en de Bredaseweg. Er was wat ruzie of heibel geweest, het fijne weet ik er natuurlijk niet van. Connie en Mil waren trouwens zonen van Gust. Onze vader zei tegen de gemeente: 'Nou dat is goed, laat hem maar komen. Wij zorgen wel voor water en dat hij er kan wonen.'

Het kippenhoek was zijn huis

Sus had niet veel eigen spullen. Alles wat hij aan reserveklaren had zat in een juten zak. In dat kippenhok hadden wij een 'kieken-kachel' staan. Kippen hielden we niet meer, maar dat kachelkje was er achter gebleven. Toen Sus bij ons kwam wonen, was het winter. Bij het kachelkje stond een zak met mastappels en wat klein hout om de kachel aan te maken. Sus ging toen al gauw naar een gekapt bos aan de Ulicotenseweg. Daar haalde hij een paar zakken grove den met dikke schors op. Daarvan stopte hij wat in die kachel. En branden dat de kachel deed, niet te geloven! Je hoorde aan het

gegis dat er gassen vrij kwamen. Dan hoorde je 'wop' en de kachel sprong gewoon wat omhoog. En warm dat het er was. De kippenkooi was zo'n veertien meter lang en drieëneenhalve meter breed en was in twee gedeelten opgesplitst. In de ene helft huiste Sus. Er lag een cementen vloer in. Wij hebben een bed voor hem geregeld, een oude tafel en een paar stoelen. Sus had ergens een oude matras en een paar dekens op de kop getikt. Die had hij eerst laten wassen. Hij was ene propere mens hoor. Potverdikke. Hij ging drie keer in de week in bad. Dan schoof hij eerst de gordijntjes dicht en sloot de kooi af. In de kooi had hij een zinken badkuip staan. Bij ons haalde hij water wat hij opwarmde en kroop dan in bad. Sus Kabbel die ook in de kippenkooi heeft gewoond, was een heel ander figuur. Die zag er niet uit. Over Sus Kabbel zal ik een andere keer nog wel eens vertellen. Sus van Besouw had een broer die een horlogezaak had in de Molenstraat. Daar bracht hij zijn was altijd naar toe.

Naar het Hoog Huis

Sus heeft ongeveer een jaar in de kippenkooi gewoond. Toen werd hij ziek. Dokter Govaerts hadden wij er bij gehaald en die heeft er voor gezorgd dat hij in het Hoog Huis kon gaan wonen. Daar hebben er trouwens veel van Baol gezeten.

Frans Deutekom, die tegenover de melkfabriek woonde, heeft er ook gezeten. Die man kon niet fietsen en werd in Castelé door de gemeente aan het werk gezet. Nou, dat werkt niet. En zo kwam Frans ook in het Hoog Huis terecht. Ik heb het altijd heel merkwaardig gevonden dat die mensen daar dan twee of drie weken zaten en dan dood gingen. Ik snapte dat niet. Vroeger zeiden ze wel eens dat ze bij iemand die zich nooit wuste en dan schoon gemaakt werd met een grove borstel, zo iemand dan kort daarna stierf. Op een gegeven moment misten ze Frans Deutekom in het Hoog Huis bij het maal. Ze konden hem niet vinden. Een week later wisten ze nog niet waar hij was. Na een week of drie hebben ze hem in het bos achter het Hoog Huis gevonden. Hij had zich aan een boom opgehangen.

Stropen als kostwinning

Sus van Besouw hield zich altijd bezig met stropen en met hout sprokkelen. Konijntjes stopte hij dan tussen dat gesprokkelde hout, bond het op zijn zware Belgische transportfiets en reed er mee naar Baol. Voorop zat een bussel hout en ook achterop. En tussen dat hout had hij de konijntjes verstopt. In en kort na de oorlog waren er ontzettend veel konijnen. Dat kwam omdat iedereen zijn jachtgeweer aan de Duitsers had

moeten afgeven. In Baol had hij zijn vaste klanten. Bij de mensen thuis maakte hij dan het hout klein voor de kachel. Maar goed. Als Sus op zijn fiets wat gesprokkeld hout en een konijntje naar mensen in Baol bracht, kreeg hij dikwijls als beloning een warme maaltijd aangeboden. Vroeger waren de mensen toch wel anders. Hielpen elkaar. Als je huis was afgebrand kon je rekenen op de hulp van heel de buurt. Er waren ook adressen waar hij het konijntje geslacht naar toe moest brengen. Ik weet nog dat hij bij de kippenkooi een paal had staan waaraan hij de huiden ophing. Om de zoveel tijd kwam er iemand uit Sint Willibrord die dan alle huiden meenam.

Sus maakte de strikken voor de stroop van konijnen met honderd tegelijk. Hij maakte die van ijzerdraad waar de musterd mee werd samengebonden. Hij was slim, rookte daarom ook niet. Want iemand die rookt en strikken zet, vangt niks. Want konijnen moeten niks hebben van die reuk en verkassen dan. De strik voor een konijn was een hand breed. De strikken zette hij in het begin van de avond en de dag daarna, 's morgens in alle vroegte, ging hij er dan kijken. Later is hij min of meer op klemmen overgegaan. Op verkenningstocht ging hij de sporen van de konijnen na. En zo ontdekte hij waar de hollen waren. Dan pakte hij een klem en zette die heel voorzichtig voor de ingang

van het hol. Vroeger was er een politiepost in Ulicoten. Aan de Ulicotenseweg had hij ook nog eens een klem staan. Toen kwam de agent uit Ulicoten op een fiets met een elektromotortje richting Baol gereden. Op een gegeven moment hoorde de agent een kat klagen en mauwen. Hij ging kijken en toen zag hij een kat in een klem. Met zijn voet deed hij voorzichtig de klem open en de kat maakte zich uit de voeten. Sus was op dat moment op weg naar die klem. Hij was een slimmerik. Ging nooit ergens rechtstreeks naar toe. Maakte een steeds kleinere ronde tot hij uiteindelijk bij de klem kwam. Toen zag Sus wat er gebeurd was. Die politieman heeft Sus misschien wel gezien en heeft waarschijnlijk gedacht, laat hem zijn gang maar gaan. Want de politie was in die tijd niet populair. In 1945 is namelijk daar aan de Ulicotenseweg een stroper doodgeschoten. Daarmee had de politie een slechte naam in Baol opgebouwd.

Sus was een fijne man

Ik heb veel avonden met hem gebuurt. Praten over alles en nog wat, want hij was niet dom hoor. Sus kon heel goed vertellen. Was een rasverteller. Daar ben ik niks bij. Maar je moest wel eerst zijn wantrouwen zien te overwinnen. Overdag sliep Sus een paar uurtjes. Hij ging dan ook de omgeving verkennen om te zien waar de sporen van de konijnen liepen. Rond elf uur 's avonds ging hij op stroperspad. Vooral bij heldere maan, dan was hij actief. Sus droeg altijd een ribfluwelen broek en jas. Op zijn hoofd had hij een alpinopetje. In de winter droeg hij soms wel twee paar handschoenen. Hij was een echte natuurman. Kende alle struiken en bomen bij naam. Van paddenstoelen wist hij precies welke je kon eten en welke niet.

Een ding is zeker, ik bewaar heel goede herinneringen aan Sus. ■

En Sus heeft weer een konijntje verschalkt...

Nieuwe leden

DOOR ANDRÉ MOORS

Ook in de periode van 1 februari tot 6 mei 2009 hebben zich weer 41 nieuwe leden voor onze vereniging aangemeld. Het ledenaantal bedraagt per 1 mei 1157. Alle nieuwe leden heten wij van harte welkom!

mevr. F. van Dijk-Klaassen,
fam. J. Brosens,
mevr. A. van Dijk,
fam. A. Verheijen,
fam. J. Smeekens,

mevr. J. Janssens- van Gool,
fam. J. Willemsen (was pers.lidm.),
fam. H. Jansen-Peeters,
dhr. R. Michielsen,
mevr. R. Janssen,
mevr. M. de Bont,
mevr. J. van Kaam,
mevr. M. Govers,
fam. R. Wouters (was pers. lidm.),
dhr. F. Timmermans,
mevr. A. de Jong-Verheijen,
fam. J. Spapen-Horevoorts,
fam. Fr. Smeulders,

fam. L. Voeten,
mevr. Pardoel-Ulrichs,
dhr. C. Smeulders,
fam. F. Smeulders,
dhr. J. Raeijmaekers,
dhr. G. Laureijssen,
fam. J. Bierens,
fam. K. Tuijelaars,
fam. P. Kuijpers (was pers. lidm.),
dhr. J. Verheijen,
fam. F. de Jonghe (was pers. lidm.),
fam. L. Tuijelaars,

Een heemuitstap met Amalia betekent ook altijd gezellig samenzijn

Schoolgaan ... tussen wil en wet

Geschiedenis van het basisonderwijs in Baarle

Dat is de titel van het boek dat Heermkundekring Amalia van Solms binnenkort uit gaat brengen. De werkgroep Speciale Projecten is bijna klaar met het beschrijven van de geschiedenis van het onderwijs in de gemeenten Baarle-Hertog en Baarle-Nassau, inclusief Zondereigen en Ulicoten. En ook de onderwijsontwikkelingen en gebeurtenissen aan de Grens en in Castrelré worden beschreven.

Veel tijd is gestoken in de naspeuringen in allerlei Nederlandse en Belgische archieven, in gesprekken met directeurs van scholen, oud-directeurs, met inwoners en allerlei mensen waarvan de schrijvers hoopten dat ze een bijdrage konden leveren. Na deze ruime periode van intensief speuren naar gegevens en feiten is er veel informatie boven tafel gekomen. Meer dan genoeg om er een interessant en mooi boek van te maken, dat

de geschiedenis van het kleuter- en lager onderwijs vanaf eind 1500 tot heden beschrijft.

In deze lange periode is er voor de Baarlese bevolking veel gebeurd. Zo heeft de Vrede van Munster niet alleen maar vrede in Baarle gebracht. Ook was er tot 1858 één school voor zowel Nassau als Hertog. Deze stond op de plek waar nu het Heemhuis staat. Vanaf 1858 is het onderwijs in Baarle gescheiden, als gevolg van de afsplitsing van België in 1830. Ook de strijd om katholiek onderwijs heeft in de voorbije eeuwen steeds een dominante rol gespeeld. Scholen werden opgericht en scholen verdwenen. Kortom, ... ook op dit punt vele typisch "Baalse" aangelegenheden.

Het boek is rijkelijk voorzien van foto's en (soms heel oude) documenten, zodat zij in het boek de

teksten kunnen onderbouwen en verlevendigen. Het zal gelijktijdig met de opening van de nieuwe school in Baarle-Nassau verschijnen.

Bij de presentatie van het boek zal er in de nieuwe school ook een tentoonstelling gehouden worden. Een klaslokaaltje uit begin 1900 zal een fraaie tegenhanger laten zien van de splinternieuwe school. Zeer de moeite waard om dat straks te gaan bekijken.

Tot slot: binnenkort zal een intekenlijst beschikbaar komen, waarop belangstellenden aan kunnen geven geïnteresseerd te zijn in het boek. De normale prijs voor het fraai uitgevoerd boek zal € 17,50 bedragen en € 15,00 bij voorintekening. Wij zullen later nog terugkomen op de wijze waarop de voorintekening plaats zal kunnen vinden. ■

Eekhoorns vangen en pèerkes pikken

FONS WILLEMSEN

Na motte nie denke dè, a's ge 'n rotstreek had uitgehaoid waor ik veurige keer over vertelde dè ge daor laoter nog wè van ondervond. Dè was veurbij! Wij hadden diejen kuil 's zaoterdags weer dichtgemaakt en toen was't goed.

Gaode meej?

's Zondags zee onze pa tegen ons: "Witte wè wij gaon doen temid-dag? We gaon eekhoorns vangen. Ik heb gèère enen eekhoorn in de kooi, want dè is heel schoon." Dè was ook heel schoon, want bij Kiske Boeren hajen ze dè ook en dè stond ons ook wel aon. In die kooi hong een wiel, gemaakt van een ouw zeef. Diejen eekhoorn liep daor zo schoon in.

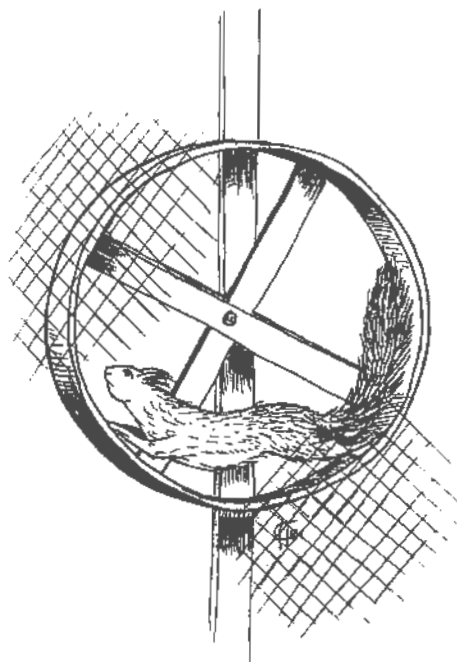
Wij gingen op de zondagmiddag altij eerst naor het lof en toen dè voorbij was zee onze pa: "Gaode meej?" En wij trokken de bossen in. Ulicoten was in diejen tèèd een en al bos en haai, vennen en moeras. Onze pa haj al afgesproken meej Jaon en Jan Theeuw (Rentiëns) en meej Sief Sommen. Dè waoren mannen van rond de twintig jaor en heel stèèrk. Dè was ook nodig, want ik spreek wel van eekhoorns vangen, maor ge mot èègenlijk zeggen eekhoorns schud-den. Wij zochten een stuk bos uit met niet te zwaore nog jonge bo-men. We waoren aamper in dè bos of we zagen den eersten eekhoorn. Dè beestje sprong van boom naor

boom en wij daor achter aon. Zaat ie dan een ogenblikke in een dun boomke, dan wier meej dè stammeke geschud en dan kon dè beestje z'n èègen nie vast houwen en viel uit den boom. Zo hadden we hem al een paor keren op de grond gehad, maor hij was ieder-een te vlug af.

Vangen

Wij dochten dè we 'm nie te pakken zouen kunnen krèègen en

toen zeej onze pa: "Als ie nou naor bene'en komt, dan vang ik 'm in de lucht op, veurdè't'ie op de grond komt. En jawel, het duurde nie lang of hij vong den eekhoorn ge-woon in de volle val op. Maor toen ie den eekhoorn nog mèr sjuust vast haj, beet dè beestje hem in z'nne vinger, dwars erdeur en liet nie meer los. Daor stond onze pa meej enen eekhoorn bungelend aon z'nne vinger. Jan Theeuw pakte den eekhoorn goed vast bi, z'nne nek en probeerde z'n bekske

*Ze kunnen zo schoon in
het wiel lopen...*

open te krijgen. Het duurde lang eer die losliet. Jao, ge zult daor mèr staon meej enen eekhoorn aon uwe vinger. Het deej nog veul zeer ook, zeej onze pa, maor dè had ie wel over veur z'n 'deugnieten van jong'. Zo noemde hij ons altijd a's we weer 'ns iets uitgespookt hadden; deugnieten van jong!

Iets anders

Wij brochten den eekhoorn naor onze grutvaoder. Die haaj kooien en kooikes zat. Hij maakte die veur alleman in het durp want dè kos-ie goed ook, heel goed.

Dè eekhoortje sprong rond in zijn nieuw verblèf of ie'r altij al gewoond had. Hier zou hij ook niks tekort komen, maor hij zaat wel alleen. Bij Kiske Boeren zaten d'r wel drie in een kooi. Dè was dan ook wel een heel grote kooi.

Bij ons moest'r ook nog enen eekhoorn bij kornen. Dè wou onze pa ook wel, maar pakken zou ie zo'n beestje zeker nie meer doen!. "Die hebben te scherpe taanden", zeej hij. We zouwen er over een week of wè nog wel eens ene gaon vangen.

Maor nou eerst iets anders. Wij hadden enen tuin vol mee appels en peren van verschillende soorten. Fruit in overvloed: van die goei dobbele flippen die zo lekker zijn of van die roetappels die ge nergens meer ziet. Als ge daor in beet, dan smaakte dè naor wijn!

Wè nou zo gek is; ge he't thuis fruit zat, maor wij kwajongens, denken dè't op een aander toch lekkerder is, al zijn 't nog zo'n kaoj.

Bij Adams ha'n ze 'nen tuin tegen den onze, meej hier en daor enen appel- of pèerenboom, goei en kaoj. Mon Adams haj nie gèere dè wij in z'nnen tuin kwamen. Op

enen keer zaten wij bij hum boven in enen pèerenboom meej van die klèèn keutelpèerkes. Niet te eten, zo klèèn en bitter als ze waoren. En toch wilden wij er daorvan pikken. Niet te begrèèpen. Mon Adams haj ons gezien. "Komt 's uit diejen boom", riep hij. Hij beloofde de beste pèeren die hij had als we naor benejen kwamen. En dè deej-ie ook. Hij kwaam meej een mandje vol meej heel lekker pèeren. "Die zèèn veur jullie", zeej-ie, "Als ge ze nie op kunt, geefde de rest maor aon jullie moe." En wij op huis op aon. Wè zou ons moeder blij zèèn! Wij ha'n zelf ook wel goei pèeren, maor die van Adams waoren beter. Ons moe was blij. Dè zeej ze toch. Maor ze zeej ook: "Fons en Jos, nou blèefde gullie voort uit den hof van Adamse, want wij hebben zelf goei pèeren en appels en aander fruit. Nou weet't hè, nie mèr naor den hof van Monne!"

Kaoje stier

Maor ge weet hoe dè gaaj: als ge kènder iets afraoit, dan doen ze 't zeker. Een uur naoderhaand zaten wij alweer in den verbojen hof, boven in den boom met die aokelige pèerkes.

Nou hielden ze bij Adamse stieren. Dè waoren heel kaoj beesten zee ons moe altij. Ze maakte ons daor heel bang van. Toen den Adams ons weer in de gaoten kreeg, zeej Mon: "Nou kunde doen dè ge wilt, maor ik gaaj ene stier haolen en die zet ik aon den tuier onder dezen boom van jullie en dan mot'te maor zien hoe ge'r nog uit komt." Mon was nog geen tien meter weg of wij als de weerlicht naor benejen en diejen hof uit. We ha'n geen aonmoediging mèr nodig. We waoren als van den duvel zo bang van die stieren.

Spaoren

Toch zèn we vruuger wel heel onveurzichtig geweest. Bij Adamse boven in de stierenstal hieuwen mussen. Wij zouwen het nie hebben kunnen laoten om die nesten uit te haolen. Jao, wè wilde; een gewoon mus brocht toen ene cent op, veur twee platte kaol jong kreegde ook ene cent en veur vier aaikes ook. Daor zoud'oe èggen toch veur verongelukken.

In diejen tèed was ene cent nog echt ene cent! Ik kon veur drie centen bij Antje Sommen een grote reep choklat kopen en veur vijf centen hadde een half pond frou-frou-koekskes. Als ik iets ging kopen, neep ik mijn centen bekaanst in tweeën, want ik haj ook ene spaorpot en ik heb nie gèere dè ge denkt dè ik nie kos spaoren. Dè leerde mister Bayens mèn wel. Als ik veur hum een week lang boodschappen haj gedaon, veur en naor de schooltèed, dan kreeg ik ene stuiver. Dè was toen zo'n wit vierkantig muntje. Ik deej ook meej aon 't schoolspaoren. Dè werkte meej zegeltjes van ene of van vijf centen. Wè ik van de mister kreeg ging ook op mijn boekske. Ge meugt gerust weten dè mister Bayens gèrè meej mèn van doen had. Mèn spaorkaort van school was soms nogal 's gauw vol. Ik denk dè hij er af en toe wel 's een extra zegeltje bijplakte.

Volgende keer gaon we maor weer deur. ■

Baaijenshof (5)

JES SEEGERS

2. De geschiedenis (deel 4)

In de vorige aflevering heb ik geprobeerd de geschiedenis van de omgeving van Baaijenshof in beeld te brengen. In deel 5 van mijn verhaal gaan we op zoek naar de bewoners van de hoeve. Ook wil ik in afbeeldingen laten zien hoe onze boerderij er in het verleden uitgezien kan hebben en hoe die er na de restauratie uit gaat zien.

Graaf Gijsbert van Hogendorp en Govert Baaijens

Govert Baaijens wordt op 8 mei 1775 geboren te Berkel-Enschot. Hij overlijdt op 30 mei 1853 te Baarle-Nassau. Deze Govert is in dienst als opzichter/rentmeester bij Graaf Gijsbert van Hogendorp. Rond 1826 koopt Govert gronden en opstallen met als middelpunt de boerderij op het huidige Klein Bedaf 5. Hier bouwt of herbouwt hij in de vroege jaren van de negentiende eeuw een boerderij die hij de naam 'Baaijenshof' geeft. Over de bouw doet hij zes jaar. In deze periode rooit hij zelf de bomen die nodig zijn voor het timmerwerk en bakt zelf de stenen in

een eenvoudige veldoven. Sporen van een veldoven zijn gevonden bij de eerste scherpe draai van Klein Bedaf, juist achter het bosje van de familie Adriaensen-Vermeer. In 1832 betreft Govert het herbouwde pand.

Duidelijk is dat Graaf Gijsbert betrokken geweest moet zijn geweest bij de aankoop van de gronden en de herbouw van de boerderij op Klein Bedaf. De manier waarop, is me niet helemaal duidelijk geworden. Heeft de graaf dit onroerend goed zelf rechtstreeks aan Baaijens verkocht of diende hij alleen als tussenpersoon en financier? Na het overlijden van de graaf in 1845 wordt bij testament de helft van de schuld van Govert Baaijens kwijtgescholden. Het lijkt erop dat Baaijens na de bouw van zijn hoeve zijn hoge post bij de graaf heeft aangehouden en dat hij het werk op zijn boerderij door arbeiders heeft laten verrichten. Volgens de boeken neemt de graaf in 1826 een zekere Willem Broers aan als bos- en veldwachter. Pas in 1842 wordt melding gemaakt van aanname van een nieuwe rentmeester, een zekere Hendrik Mutsaers uit Tilburg.

Een opmerkelijk detail bij de erfenis van de graaf, ofwel het voormalige bezit van de Abdij van Tongerlo vermeld ik hier. Graaf Gijsbert laat aan zijn broer Andries Willem bij

testament na "De Goirlesche en Poppelsche Nieuwkerk, 350 hectaren, aangevuld met drie boerderijen in de hoeven te Alphen". Ofschoon Klein Bedaf formeel altijd onder Baarle viel, hebben wij gezien dat in de nadagen van de Johanniters en de bloeitijd van de Abdij van Tongerlo het huidige Baaijenshof sterk op Alphen was gericht. Nadat de graven van Hogendorp gronden en boerderijen van de Abdij van Tongerlo zijn gaan opkopen, heeft Baaijenshof zich volledig op Goirle gericht. Zelfs geboortes uit het tweede huwelijk van Govert Baaijens op Baarles grondgebied, zijn op het gemeentehuis van Goirle aangegeven en daar geaccepteerd. Hoe groot was de macht van de graven en heren van Tilburch, de eigenaren van Nieuwkerk en delen van Goirle?

Govert Baaijens' eerste huwelijk

In 1799 trouwt Govert met Maria van Gool. Uit dit huwelijk worden zeven kinderen geboren. Het oudste is een meisje. Dan volgen nog zes jongens. Petrus, de oudste zoon, sterft kort na zijn geboorte. De vijfde zoon wordt ook weer Petrus genoemd. In 1815 sterft Maria van Gool en Govert blijft tien jaar lang weduwnaar. Als Govert vijftig jaar oud is, trouwt hij met Anna Huibregts die zevenentwintig jaar jonger is dan hij. Ze is zelfs twee jaar jonger dan de oudste dochter uit Govert zijn eerste huwelijk. Ongetwijfeld moet de omgeving van Govert, zoals de kerk, zijn broodheer de graaf en zijn kinderen bezwaar gemaakt hebben tegen dit huwelijk. Niet alleen om morele redenen, maar ook om financiële. Het lijkt erop dat de kinderen uit het eerste huwelijk in deze periode

hun rechten verspelen op de erfenis en de gehele of gedeeltelijke overname van de boerderij. De tweede zoon uit het eerste huwelijk, Adrianus, gedoopt op 26 februari 1804, keert blijkbaar zijn vader de rug toe. Hij trouwt in 1829 op vijftwintigjarige leeftijd met de vier jaar oudere Goverdina Brouwers. Zij kopen samen in Poppeel een door de oorlog vernielde hoeve, herbouwen die en geven haar de naam 'Oude Baijens Hoeve'. Opvallend is dat Adrianus niet meer de naam van zijn vader (met twee a's) wil gebruiken. Ook als stamhouder wil hij blijkbaar zijn vader Govert, de bouwer van Baaijenshof uitsluiten. Door de toevoeging 'Oude' wekt hij de indruk dat dit de oorspronkelijke boerderij van de stamboom Ba(a)ijens is. Helaas hebben hij en zijn vrouw niet lang van hun 'Oude Baijens Hoeve' kunnen genieten. Slechts twee maanden na elkaar sterven zij in 1851. Eerst Adrianus op zevenenveertigjarige leeftijd en daarna Anna op eenenvijftigjarige leeftijd.

Kinderen uit het tweede huwelijk

Uit het tweede huwelijk met de veel jongere Anna Huijbregts worden negen kinderen geboren, vijf jongens en vier meisjes. Na het gereed komen van de boerderij wonen Govert en Anna vanaf 1832 op Baarles grondgebied. De eerste drie kinderen, in de vernieuwde hoeve geboren, zijn Petronella (15-6-1833), Walterus (26-5-1834) en Wouter (2-5-1835). Vreemd, zij worden in Baarle geboren. Waarom worden ze dan in Goirle aangegeven? Nog vreemder; waarom wordt dit door de gemeente Goirle aangenomen?

Ik heb geen enkele aanwijzing kunnen vinden dat deze kinderen bijvoorbeeld in Goirle bij familie of een andere instantie geboren zijn, waardoor aangifte in Goirle verplicht was.

Na Wouter worden nog Johannes (8-1-1837) en Anna (8-7-1839) geboren. Deze beide kinderen worden wel in Baarle aangegeven. Ook weer vreemd: als plaats van geboorte wordt bij Johannes Groot Bedaf vermeld in plaats van Klein Bedaf, terwijl het 'Cleyn Bedaf' toch al bestond. Had Baarle in die periode helemaal geen belangstelling voor deze bijna veenloze heidegrond die mogelijk bij Baarle hoorde? Ging men er toen bij de gemeente Baarle-Nassau maar vanuit dat deze oude Hofstadt, ver van het dorp ergens op de Bedafse Heide, bij het Nieuwkerk van de graven van Hogendorp hoorde, of bij Alphen als een oud onderdeel van de Abdij van Tongerlo? Zoals ik eerder gepubliceerd heb, blijf ik ook hier bij mijn eerdere conclusie, dat in 1836 een (soort) gemeentelijke herindeling heeft plaats gevonden, waarbij in elk geval registers en dergelijke van Goirle naar Baarle gegaan zijn.

De eerste generatie opvolgers op Baaijenshof

Petronella, de middelste van de negen kinderen uit Goverts eerste huwelijk, neemt de boerderij over. Dat is opmerkelijk. Waarom een dochter en geen zoon, zoals in die tijd toch gebruikelijk was? En waarom zo laat? Op het tijdstip van overname, ca. 1861, is vader Govert al acht jaar dood. Moeder Anna is dan negenenvijftig, een hoge leeftijd voor toen. Zoals ik eerder vastgesteld heb, is Govert iemand die zijn zin

doordrijft. Hij heeft bij testament zijn (lievelings)dochter Petronella bevoordeeld. De andere kinderen hebben blijkbaar de uitvoering van dat testament acht jaar kunnen tegenhouden. Wie weet?

Petronella trouwt – zevenentwintig jaar oud – met Kees Martens, tweeëndertig jaar oud. Zij krijgen twee kinderen: Adriana, geboren in 1864 en Johanna, geboren in 1866. De naam Baaijens heeft het dus op Baaijenshof maar één generatie uitgehouden.

De tweede generatie opvolgers

Adriana neemt de boerderij over en Johanna, die ziekelijk is, blijft bij haar zus inwonen. Volgens bepaalde gegevens krijgt Adriana de opstallen en de gronden van de boerderij op haar naam. Johanna krijgt slechts een halve hectare toebedeeld. Deze grond ligt wel in een strook op slechts zes meter van de voorgevel van de boerderij. Dit terrein wordt voor Johanna ingericht als een prachtige tuin, helemaal omzoomd met beukenhagen en beplant met verschillende vruchten- en sierbomen zoals acacia's. Een klein gedeelte wordt gebruikt als moes- en kruidentuin. Resten van de aanplant van deze tuin zijn nog steeds aanwezig.

Voor Adriana wordt ook een tuin aangelegd, links van de boerderij, nog aangevuld met een door beuken overdekt prieel. Ook van deze tuin zijn nog resten aanwezig. Door de ziekte van Johanna kan of mag zij niet trouwen en blijft zij aangewezen op kost, inwoning en verzorging bij en door haar zuster. Waarom nou deze vreemde constructie met twee aparte tuinen? Blijkbaar heeft Adriana haar ouders moeten beloven levenslang voor

haar zus te zorgen. In ruil hiervoor krijgt zij alle eigendommen op haar naam, min die halve hectare van de tuin voor het huis. Als de ouders van beide zussen uit de tijd zouden zijn en Adriana of haar kinderen de belofte van verzorging van Johanna na zouden komen, dan zou bij het overlijden van de laatste haar tuin weer aan het totale bezit toegevoegd worden. Indien Adriana of haar kinderen de belofte niet na zouden komen door verwaarlozing of uitzetting van Johanna, dan mocht de tuin niet aan Adriana of haar erven verkocht worden, maar alleen aan derden. Door deze mooie tuin – een soort aards paradijs – op slechts zes meter van de boerderij – in vreemde handen, zou Adriana levenslang herinnerd worden aan het verbreken van de gelofte aan haar ouders. Een ongekende schande in die tijd!

Afdriana trouwt, zevenentwintig jaar oud in 1891 met Gerardus Adriaensen, tweeëndertig jaar oud. Zij krijgen acht kinderen; één zoon en zeven dochters. Ook de naam Martens heeft het dus maar één generatie op Baaijenshof uitgehouden.

De derde en vierde generatie opvolgers

Van deze acht kinderen neemt Johannes, geboren in 1894 de boerderij over van zijn ouders. Dat gebeurt in 1927. Eveneens in 1927 trouwt hij, tweeëndertig jaar oud, met Maria Verheijen, vierentwintig jaar oud. Zij krijgen zeven kinderen. Eén van deze, Piet, neemt op zijn beurt in 1955 de boerderij van zijn ouders over. In dezelfde periode trouwt Piet met Trees Verhoeven. Trees en Piet krijgen een gezin met vier kinderen,

twee zonen en twee dochters. Eén van de zonen overlijdt als gevolg van een slopende ziekte op vrij jonge leeftijd.

Wegens gebrek aan opvolging verkopen Trees en Piet in 2002 hun Baaijenshof met de nog bijhorende gronden aan Jes en Marian Seegers. Zo komt er na vier generaties een eind aan de binding van de familie Adriaensen met Baaijenshof. Op de voormalige gronden van Baaijenshof, gelegen aan de overzijde van Klein Bedaf, woont nog wel een vijfde generatie; Corné Adriaensen, getrouwd met Jacqueline Vermeer.

Dank en verantwoording

Een woord van dank voor Nel Baijens-Berger uit Volendam en aan de Baron van Nieuwkerk voor het verstrekken van gegevens en voor de tijd die zij voor mij en mijn onderzoek hebben willen vrijmaken. Een speciaal woord van dank voor Jack en Ria de Jong voor de ruim drie weken tijd die ik van hen kreeg voor het bouwkundig onderzoek van hun oude boerderij. Eveneens voor het belangeloos beschikbaar stellen van de historische bouwmaterialen voor hergebruik aan Baaijenshof, of beter gezegd de 'Ouwde-Hofstadt'.

* BAAIJENS-HOF VOOR HERBOUW ± 1825

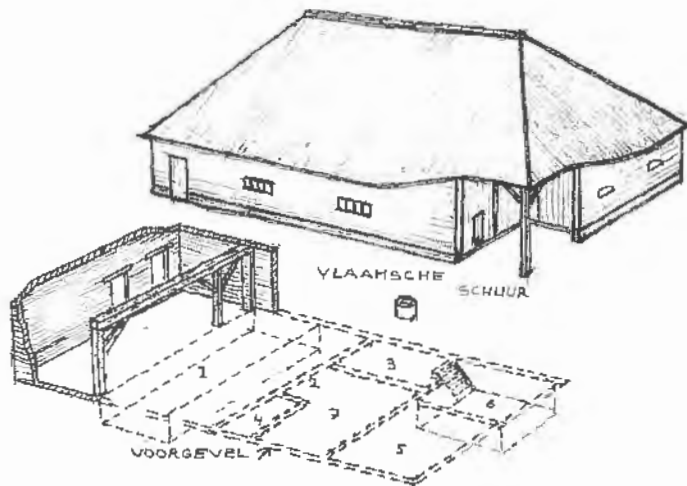
LET OP RESTEN VAN EERSTE BOUW VAN ± 1630.

DE STENEN ZIJN IN 1630 WAARSCHIJNLIJK

AFKOMSTIG VAN SLOOP KAPEL VAN „HOF TER BRAKE“.

DE ANKER-OF MOERBALK VAN DE OUDER

BOERDERIJ VERMELD IN 1544

± 1630 - 1825

- 1 POTSTAL
- 2 BRANDMUUR
- 3 GEUT
- 4 BAKOVEN
- 5 GOEI KAMER
- 6 KELDER
- 7 DEN HEERD

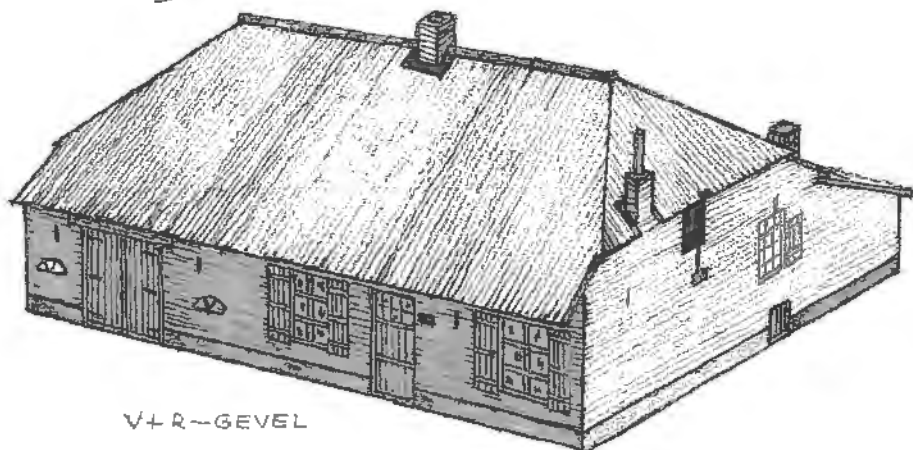
0 2 4 6 8 M

Als bronnen gebruikte ik: Dr. Ed. Loffeld: 'De Alphense Kruisridders', - Jef van Cils en Oronald Peeters: 'Een Eeuw Gairle, 1870-1970', - Han van Meege- ren: 'Nieuwsblad van het Zuiden,

eind jaren zestig', - Pierre van Beek: 'Heemkundige Artikelen', - Marc Vermeeren: 'Poppel toen en nu', - Nel Berger: 'Nageslacht Adriaan en Jan Baijens', - Dienst Landelijk Gebied: 'Beschrijving

Deelgebieden', - Christ Buickx: 'Laatmiddeleeuws landschap en Veldnamen in de Baronie van Breda', - Dr. F.A. Brekelmans: 'Bijdragen tot de Geschiedenis van het Zuiden van Nederland'. ■

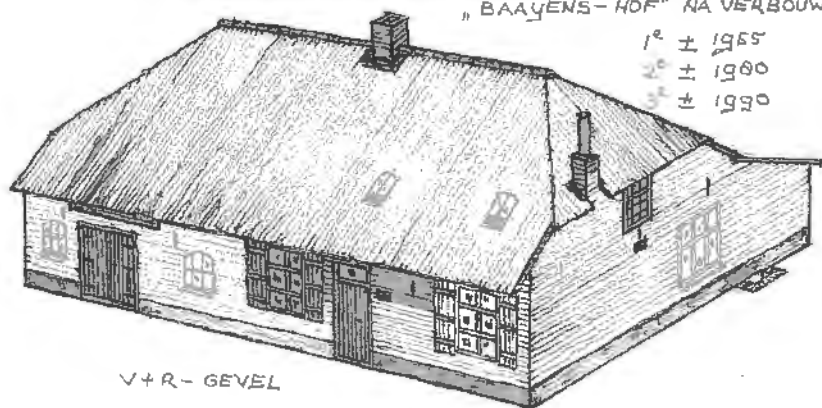
„BAAYENS-HOF“ NA VERBOUWING ± 1915-1920

V+R-GEVEL

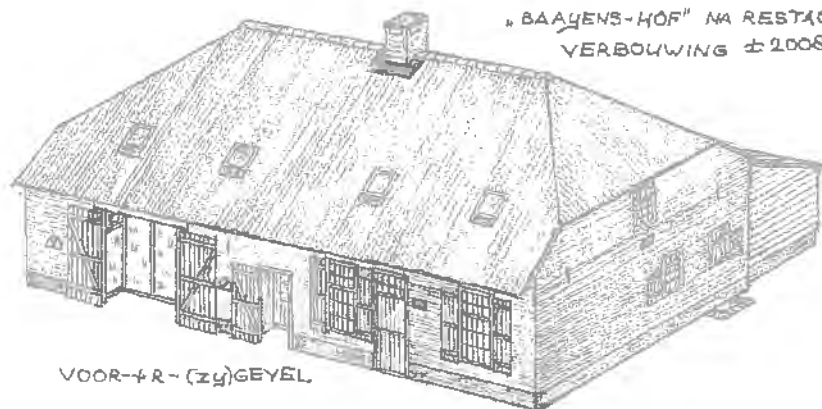
„BAAYENS-HOF“ NA VERBOUWING(EN)

1° ± 1965
2° ± 1980
3° ± 1990

V+R-GEVEL

„BAAYENS-HOF“ NA RESTAURATIE + VERBOUWING ± 2008-2009

VOOR+R-(Zy)GEVEL

Merkwaardigheden (57)

ANTOON VAN TUIJL

Deze rubriek is bedoeld om zaken die zich in ons heem voordoen aan onze lezers door te spelen, van tekst en uitleg te voorzien, gewoon te vertellen of aan de orde te stellen. Het betreft altijd zaken uit ons heem. Het begrip 'Ons Heem' is zeer breed. Het omvat alles, maar dan ook alles wat met onze eigen woonomgeving te maken heeft. Dat kan dus gaan over zaken uit het verleden, over hedendaagse zaken en over zaken die ons in de toekomst nog te wachten staan, over gewone en buitengewone zaken en over verblijdende of betreurenswaardige zaken. Soms vinden we het dus prettig om de rubriek 'Merkwaardigheden' te brengen. Andere keren fronsen we onze wenkbrauwen en denken we dat het toch wel goed is onze lezers ook over zo'n verwonderlijke merkwaardigheid te informeren. De schrijver bepaalt de onderwerpkeuze en de lezer maakt uit welke waarde hij eraan hecht. Daar gaan we dan voor de zeven- en vijftigste keer!

Inleiding

Wereldwijd maken velen zich zorgen over de vermindering van de biodiversiteit. Dat is het stelselmatig afnemen van de verscheidenheid van dieren- en plantensoorten. Het verdwijnen van een soort op deze aardbol is op zich niet echt een grote ramp. Dat gebeurde

in oude en latere tijden vele, vele malen door natuurlijke oorzaken. Heeft het plaats door menselijk handelen, dan wordt het een meer bedenkelijke zaak. Het verlies aan verscheidenheid aan flora en fauna zegt namelijk dat het met de kwaliteit van de leefgebieden der verdwijnende soorten niet goed gesteld is. Daar ligt de oorzaak van de ongerustheid

Kom op!

Al jaren geleden spraken regeringen wereldwijd uit dat nog vóór 2010 dat verlies aan soorten diende te stoppen. In 2004 legde 'Europa' deze doelstelling vast in de 'Countdown 2010' (aftel)-verklaring. De Nederlandse provincie Noord-Brabant pakte het thema in datzelfde jaar op en propageerde actie, alsof ze wilde zeggen: "Kom

op Brabanders, daar doen we iets aan!" Achtenvijftig van de achtenzestig Noord-Brabantse gemeenten hebben intussen te kennen gegeven mee te willen doen in het streven de soortenvermindering een halt toe te roepen.

Adoptie

Een mooie en aansprekende manier voor een gemeente om mee te doen aan 'Countdown 2010' is de adoptie van een bepaalde diersoort of plantensoort. Er zijn gemeenten die spreken van hun 'totem-dier'/'totemplant', terwijl andere de term 'troeteldier/troetelplant' gebruiken.

Een gemeente die de 'Countdown 2010'-verklaring ondertekent, belooft daarmee, dat ze een actieplan zal opstellen en dat ook zal

De slechts vier centimeter grote groene boomkikker.

uitvoeren. In de praktijk betekent het dat zo'n gemeente op haar grondgebied inrichtingsmaatregelen treft, waardoor de gekozen soort zo ideaal mogelijke levenskansen behoudt of terugkrijgt. Daarvan profiteert niet alleen de betreffende soort. Het is gegarandeerd ook gunstig voor andere planten en dieren. Dat is nou juist de bedoeling.

Goed nieuws?

Hoe kom ik hier nou op? Op een rustige avond lees ik het tijdschrift van de Stichting 'het Noord-Brabants Landschap', lentenummer 2009. Daar vind ik een artikel dat ik hierboven kort heb samengevat. Maar er staat meer. Ik lees namelijk ook dat de gemeente Baarle-Nassau hoort bij de lijst van gemeenten die de verklaring ondertekenden. En dan gaat er een lichte branden. Las ik daar eerder niet iets over? Ik rommel wat in mijn 'archief' en vind een krantenartikel terug dat op 25 september 2008 in BN/De Stem stond. Daarin staat dat de gemeente Baarle-Nassau ook een 'Countdown-troeteldier' heeft gekozen en wel de boomkikker. Verder lees ik: "Het College van B en W zal er bij wijze van spreken 'alles' aan gaan doen om dit kleine groene amfibie, dat in deze contreien als uitgestorven wordt beschouwd, weer richting Baarle te lokken".

Is dat goed nieuws of niet? Het klinkt heel merkwaardig, maar nee, dit is geen goed nieuws! Wat jammer nou!

Ik constateer dat het College van BenW zich graag op de lijst van deelnemende gemeenten ziet staan. Dat is goed. Maar dat schept verplichtingen. Het College dient aan de daaraan verbonden

... van Moesdistel tot Boomkikker

Visie van Staatsbosbeheer op het behoud en herstel van natuur- en landschapswaarden in het beekdallandschap van het Merkske

Datum:
augustus 2002

In dit rapport uit 2002 beschrijft Staatsbosbeheer hoe in de Manke Goren een boomkikkerbiotoop gerealiseerd werd.

voorwaarden te voldoen. Dat wil zeggen: men zal op zoek moeten naar een of enkele gebieden binnen de gemeentegrenzen, daarvoor een inrichtingsplan op moeten stellen om dat daarna uit te voeren, zodat er daadwerkelijk leefgebied voor de gekozen soort ontstaat. Wat is de praktijk? Ons College zet alleen de handtekening en leunt verder achterover! Zo werkt 'Countdown 2010' niet.

Andermans veren

Hoe komt Baarle op het idee de boomkikker te kiezen? Heel eenvoudig, dat is een gemakkelijke weg. Al vanaf het jaar 2000 ligt er in de Manke Goren een natuurgebied van Staatsbosbeheer kant en klaar ingericht als leefgebied voor boomkickers. Dat is één. Ten tweede: binnenkort wordt er tussen de Strijbeekse Heide, via de Withagen tot

aan de Krommenhoek een reeks van natuurelementen aangelegd. Die zullen een inrichting krijgen van zodanige aard dat de boomkikker er zich thuis voelt. Hij zal langs die natuurterreintjes kunnen migreren. Conclusie: zonder dat ons College van BenW ook maar iets hoeft te ondernemen, werd en wordt er uitstekend gezorgd voor het gekozen troeteldier door andere instanties dan de gemeente. Is dat geen pronken met andermans veren?

Oproep

Geacht College, ik stel u voor om de keuze voor de boomkikker als een vergissing te beschouwen en wil hier graag een oproep doen om een andere diersoort of plantensoort te kiezen, een nieuwe 'Countdown'-handtekening te plaatsen en die dan ook waar te maken. Er zijn mogelijkheden genoeg. ■

Paarden en paardenvrienden

DOOR ANDRÉ MOORS

De afgelopen periode zijn wij op zoek gegaan naar oude foto's van straatbeelden. Onder andere die foto's gaan we gebruiken als illustratiemateriaal in het 'Stratenboek' dat volgend jaar uitkomt. Heel veel leden en niet-leden verleenden hun medewerking, waarvoor nogmaals onze hartelijke dank.

Van verschillende mensen die in het buitengebied wonen, kregen we ook foto's waarop paarden

staan afgebeeld. Prachtige foto's zijn dat. De liefde van de boer voor zijn paard blijkt overduidelijk uit de foto's. Die mooie plaatjes brachten ons op het volgende idee.

Als u ook leuke oude of nieuwere foto's hebt waarop uw paard(en) en u zelf of andere familieleden staan afgebeeld, dan willen wij die foto's graag scannen. Aan werk- en andere paarden willen we in een artikel in een van de komende Van

Wirskaantes uitgebreid aandacht besteden. En zo'n artikel willen we heel graag illustreren met uw foto's.

Hebt u zo'n foto, neem dan s.v.p. contact op met André Moors, telefoon 013 5079556 of e-mail amooors@planet.nl.

De foto's worden door hem bij u opgehaald en uiterlijk de dag daarna weer terug bezorgd.

Meester Verschueren in 1910 op zijn paard voor het geboortehuis in de Oordeelsestraat (foto René Verschueren)

Janus Peeters en zijn dochter Betsie in 1954 met hun paard op Kleine Maayen (foto Betsie Jansen-Peeters)

Dré Willemsen in 1939 met de paarden van de boer waarvoor hij werkte. Dat was Fons Verhoeven op Driehuizen (foto Gust Haagen)

De familie van Bavel met hun paarden en twee marechassees in 1943 bij de Annahoeve op Gorpeind (foto Jo Antens-van Bavel)

Arme Amalia (64)

ANTOON VAN TUIJL

Schenkingen en schenkers

Met genoegen maken wij weer melding van een lange reeks interessante schenkingen.

Wij kregen in de voorbije maanden: twee poststukken, uitgegeven t.g.v. honderd jaar ballonpost in Castelné in 1970 – twee houten bewerkte lambrizeringsornamenten – een grote verzameling schoolboekjes en onderwijshulpmiddelen – twee grote portretten in antieke lijsten – een mooi en uitgebreid stamboomboek – een oude familiefoto – de oude luidklok uit het vroegere klooster van de broeders van De la Salle. Dit klokje deed dienst van 1910 tot 1954 – een set documenten van Martien Josten, o.a. scheidsrechterskaarten – een serie foto's uit het missiewerk van pater Josten – een serie oude foto's – vijf plakboeken met Baarlese knipsels – een obligatie van de Stichting Stoomtrammaat-

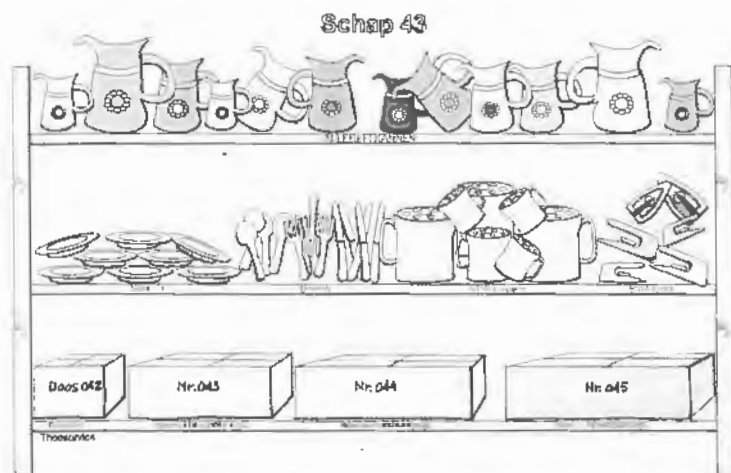
schappij Turnhout-Tilburg – een processielantaarn – een CD met een geromantiseerde geschiedenis van Baarle, geschreven door Jan Pardoel – een serie van acht kleine tot zeer grote handgesmede spijkers – een doosje met twee vleesvorkjes – een dubbelmedaille met roosjesversiering – een oud schadeformulier van brandschade in een bedrijfsgebouw – een doosje met zes Limfaglazzen – enkele kerkboeken en gemeentegidsen – drie Indische lepeltjes – een kleine chocoladevorm, voorstellende een Sinterklaasfiguurtje – een herinneringskruisje van Scherpenheuvel – een mooie antieke babyweegschaal, waarop veel Baarlese kinderen gewogen zijn – een Baarles portemonneeje (was dit ooit een carnavals-embleem?) – een set oude documenten, zoals distributiekaarten en -bonnen – een winkeltelmachine uit de voormalige winkel van Toontje Janssens.

Als schenkers kunnen we noteren, in willekeurige volgorde: Janus Olislaegers, de Akkerwindschool via Ria Willekens, Hans Anema, Dagcentrum Marwijn, Frans Müessen, Broeders van De la Salle in Cuyk, Gerard Josten via Kees Jansen, Anneke Koks, Guus Franken, Tiest Hurks, Jan Brosens, Familie Laurijssen, Mevrouw Pardoel, Frans Vermeeren, Mevrouw Willemsen, Lisette en Marcel Gulickx, Jan Kusters, Louis Verschueren, Hennie Vermetten en Familie Smeekens.

Alle schenkers heel veel dank.

Opgeruimd

Lange tijd werden de binnengekomen voorwerpen slechts min of meer (eerder min dan meer!) systematisch op de zolder van het Heemhuis geplaatst. Waren er voor een tentoonstelling bepaalde spullen nodig, dan werden die tevoorschijn gehaald, vaak na enig of soms zelfs lang zoeken. Aan die onoverzichtelijke toestand is een einde gekomen. De dames Gerry Moors, Corrie Hendrickx en Ine van Elswijk hebben hun mouwen eens goed opgestroopt en de hele zolder geordend. Alles staat nu soort bij soort. Schappen en dozen kregen een code, want de dames hebben alles gerubriceerd en keurige inventarisatielijsten gemaakt. Willen we nu een bepaald voorwerp terugvinden, dan kijken we in de lijsten en kunnen gericht op het juiste schap of de juiste doos afsteveneren. Een geweldige vooruitgang. Dames, heel hartelijk dank voor jullie doortastende aanpak. ■

De inventarisatie is niet alleen beschreven, maar ook leuk en duidelijk geïllustreerd, zoals dit voorbeeld weergeeft.

Activiteitenkalender 2009

Zondag 7 juni

Vroege vogeltocht onder leiding van Antoon van Tuijl

Vertrek om 05.00 uur aan het Heemhuis, Kerkstraat 4 Baarle-Hertog

Open huis: Heemhuis, Kerkstraat 4 Baarle-Hertog, 10.30-13.30 uur

Zaterdag 20 juni

Heemreis, bezoek aan Historisch Openlucht Museum in Eindhoven.

Voor informatie, zie de eerder bezorgde uitnodiging

Zondag 5 juli

Open huis: Heemhuis, Kerkstraat 4 Baarle-Hertog, 10.30-13.30 uur

Dinsdag 7 juli (let op: dit is een gewijzigde datum)

Zomeravondwandeling met als thema 'Charles Darwin' onder leiding van Antoon van Tuijl

Vertrek om 19.30 uur aan het Heemhuis, Kerkstraat 4 Baarle-Hertog

Zaterdag 1 augustus

Lokale Heemdag

Zondag 2 augustus

Open huis: Heemhuis, Kerkstraat 4 Baarle-Hertog, 10.30-13.30 uur

Zaterdag 22 augustus

Wandeling in het natuurreservaat 'de Buische Heide' in Zundert

onder leiding van Antoon van Tuijl. Vertrek om 13.00 uur vanaf het heemhuis vanwaar we carpoolend naar Zundert rijden

Zondag 6 september

Open huis: Heemhuis, Kerkstraat 4 Baarle-Hertog, 10.30-13.30 uur, waaronder aandacht voor twintig jaar Heemhuis. Om 11.00 uur vindt de presentatie van de heemkalender 2010 plaats

Zondag 13 september

Van 10.00 tot 18.00 uur deelname aan de Open Monumentendag met als thema: "Zorg". In de kerk van Zondereigen geven gidsen informatie bij het nieuwe glasraam van pater Ladislas Segers, dat mede dankzij de heemkundekring gerealiseerd kon worden.

De fietsen wachten op de leden van Amalia

Ad Haneveer

- Timmerwerken
 - Rolluiken
 - Zonwering

Wiekenweg 15, 2387 Baarle-Hertog

Telefoon 014 699 176 of 0032 14 699 176

KBC

Bank & Verzekering

KBC Baarle-Hertog

Maatwerk

voor
elke cliënt

Mr. J.F.M. Bolscher
Netwerk Notarissen

Generaal Maczeklaan 40

5111 XC Baarle Nassau

T (013) 507 87 45

E notaris@bolscher.knb.nl

www.notarisbolscher.nl

Onbegrensde mogelijkheden

In het grensgebied van Nederland en België ligt Baarle-Nassau. Hier vindt u Koninklijke Drukkerij Em. de Jong: specialist in drukwerk voor de retail. Het familiebedrijf werd opgericht in 1906 en groeide uit tot één van de belangrijkste en meest omvangrijke drukwerkspecialisten van Europa. Van digitaal drukken tot vellenoffset op klein en groot formaat, rotatie-offset: heat-set- en krantenrotatie. Bij Koninklijke Drukkerij Em. de Jong vindt u alles onder één dak. Een succesvolle filosofie, die aansluit op de vraag van alledag. Betrouwbaar, snel en hoge kwaliteit tegen de scherpst mogelijke prijs.

**Koninklijke
Drukkerij Em. de Jong**

Visweg 8
Postbus 8
www.emdejong.nl

5111 HJ Baarle-Nassau
5110 AA Baarle-Nassau
drukkerij@emdejong.nl

088-6655555
Fax 013-5079100
014 - 690324